

«Низне и творчество»
Персональная выставка
ЗАРЕМЫ БАЗИЕВОЙ

КХОЛЛАМ
Базенакъян Заремай сурташка хъажа бех бахархой

БЕРИЙ ДУНЕ
Дешархой культурацара бувзамаш чоагІлу

10

9

СЕРДАЛО

WWW.SERDALO.RU

ПАЛТАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

№3 (12580)
Наджгоанцхой бутт,
26 ди, 2023 шу

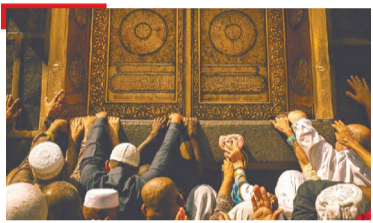
Газет арадувл 1923-ча шера бекарга бетта 1-ча дийнахъа денз

1973-ча шера «Сердало» газета «Знак почета» яха ордененнай

12+

ПАРАЗАШ
2023 шера хъажол дар хъалха санна хургда

4

КЪАМАН ХЪАШТАШ
Юрташ тоаяра кхо проект кхоачашъергъа 2023 шера

5

ЮРТАРА ВАХАР
Жайрахъа районе кхоъ культуран ца хъалдергда

6

ЮКЪАРЛО
КІувсаш де Јомалуш да бераш

7

КУЛЬТУРА
Забъгакъонгий-Юрта Чахкенакъян Саїд дагалаьцар

8

@gserdalo
vk.com/gserdalo
Дзен сердало
www.serdalo.ru

ЛоархІаме моттиг

Кердача ишкола газ дІатІахеттар Мехкадаси «Газпрома» болхлошеи

2

БІухой лаьрхІар

Тема доакъашхой 21 дезала лаьгташ деннад

2

«Газпрома» болхлой хилар вай мехка

Султигананькъан Йоакъап

Цъяна дІахьоргболча балха протокол оттадир республикан кулгалхоша «Газпрома» болхлошца.

«Моттигерча пачча-хьалкхенна тІадиллад, газ хьаІайна дебиторски оала декхар дІале, аьнна. Йоккхача балха моттигашка йоагаеча газ хьагулденна аьча да из. 100% кхоачаш дІаковла деза газ хьа дола декхар», — белгалду Мехкадас ший телеграмканале.

Газ чуйиллар а цул хьалха ду балхаш а чулоацаш, Іаьдало оттаяьча программашка гІолла шоай цІеношкка газ чуоллача юрташкарча бахархошта гІо де деза, аьнна, дийцар.

Шахьарерча хьакимашта тІадиллад, газцара гІулакх тоадара, нийсдара цу гІулакха йолча организацен болхлошка кхайка безилга наха хьалхадакхар. Наха ха деза, газцара болх цу гІулакха болча лаьрхІача болхлоша дІахьаь безилга.

«Газпром» ПАО болхлошта, цар моттигашкарча кьаьегамхошта баркал ала лов сона, вай проектш хьаллоацаш, уж йоаржае гІо деш хиларах. Цъяна болх дІахьош, цу даькъ тІарча говзанчаша юкьедоаладе деза аьнна белгалдаьр хьэцаш, болх дІахьоргба вай», — аьлар вай Мехкадас Келаматананькъан Махьмуд-Іаьлас.

Дега хула лазараш даьржад вай мехка

Коазой Мадина

ДІадахача шера, геттара даржаш латта инфекционни доаца лазараш малагІаш да хьожаш, дІабихьача тохкамо хьаьбекхар, дега хула лазараш вай республике кастагІа нийслулга. 35,8% процентага кьаьчад тахан уж лазараш. Цох лаьца дийцар мехкадаьца Келаматананькъан Махьмуд-Іаьлас дІайихьача кхетаче унахцІенон министра Балананькъан Мухьмад-Башира.

«Дега лазараш дола нах вайцІа дукха ба. «УнахцІено» яхача кьаман проекта гІолла болх беш йолча «Дега хула лазарашта духьалара болх» яхача республикански программмо дІадехача беса, дІадахашу кхоачалуча хана цу лазарашта дарба де эшаш йола хІамаш эца аьттув хиннаб вай.

Уж я ангиограф, велоэргометр, дувца лазараш долча наха эшаш бола ийс маьнги», — дийцар Балананькъан Мухьмад-Башира Мехкадаьга.

ЛоархІаьме моттиг

Кердача ишкола газ дІатІахеттар Мехкадаси «Газпрома» болхлошеи

Султигананькъан Йоакъап

720 дешархочоа лаьрхІа йолча Навсарерча №4 йолча кердача ишкола газ дІатІахеттар. Из хоам тхога бир республикан кулгалхочун кепайоазон болхлоша. «Из беркате гІулакх мехкадаьца Келаматананькъан Махьмуд-Іаьлас дІахьош хилар «Газпрома» болхлой.

Уж бар «Газпром» яхача ПАО департамент кулгалхо вола

Марков Владимир, ООО «Газпром межрегионгаз» яхача моттига хьалха латта Густов Сергей, иштта цар кхыбола болхлой а. Республике болх беш йолча газ чуйиллале деча балхий программга гІолла хилар кердача дешара моттига газ дІатІахьар», — йоах тхога кьаьчача хоам.

«2021-2025-гІа шераш чулоацаш йолча моттигерча газ чуйиллара программаш дувцаргда кхетаче. Укх шера денз ва-

харе эша газ дІахо чуйиллара программа кхоачаргья дарбанчешка, дешара моттигашка. ХІанзчул тІехьагІа цу моттигашта газ дІатІахьарах аьча тела дезаргда республике хьальгеш латтача ишколай, берий бешамий, дарбанчий», — белгалдир Келаматананькъан Махьмуд-Іаьлас ший телеграмканале.

Республикан кулгалхочо белгалдир, из беркате гІулакх чакхадккха вай аьттув хилар фе-

деральни оагІоно деш дола гІо бахьан да, аьнна. ХІанзчул тІехьагІа цу моттигашта шоай ханнахьа газ дІатІахьа йиш хургья вай. Ала деза, хьальгьяча №4 йолча кердача ишколе дешархошта мел эшар долаш да, аьнна.

Бассейн, хоза тоаяь актови зал, спорта кьоаастадаь доазув, футболлах ловза моттигаш, футбол-баскетбола клуб, студи, иштта кхыдараш а.

ТІема доакьашхой 21 дезала лаьтташ деннад

Султигананькъан Йоакъап

Вай Мехкадас Келаматананькъан Махьмуд-Іаьлас могадарах, республикерча пачча-хьалкхен кулгалхочо Слестенин Владимира тІема доакьашхой 21 дезала лаьттан сертификаташ делар.

МагІалбике, Шолжа районе

хьаькоаастадаь уж. «Берригача тІема доакьашхой дезалашта лаьтташ дІадийкьа даллалца, дІахьоргба из болх.

Туханарча дийнахьа, лаьтта эшаш, хьачуденна дехараш 37-га кхоачаш да. Цу гІулакхага хьаж, боагІача боараме из чакхадккха, аьнна, тІадиллад цу хІаман бехктокхаме болча болхлошта», — язду ший теле-

грам-канале Мехкадас.

Келаматананькъан Махьмуд-Іаьлас белгалдир, тІема доакьашхой дезалашка хьажар эгтара лоархІаьмегІа долча гІулакхех долга. Лаьттан сертификаташ дехаш мел барашта дІадала деза! Цу гІулакха лаьрхІа ше тІахьожам беш ва республикан кулгалхо.

«Ший цІагІа бисача деза-

лий гІулакхага Іаьдал хьожаш хилча, сагот кІезиэгІа ду моллагІа сага. ТІема юкье латта вай кагий нах денал, яхь, майрал гойташ дІаболхаш ба.

Вай массане декхар да цар оагІув хьаллацар. Цар дезалий хьашташ кхоачашдеш, лакха терко еш, болх бе беза вай», — аьлар Мехкадас.

«Студентий викалаш» ГалгӀай Республикан МВД хьаж йоаха жӀалеш долча хилар

Султиганькъан Йоакъап

Укх деношка российский студентий Ди долаш, массаза санна ГалгӀайчен МВД вӀашагӀхетар хилар, цу тайпара «Студентий викалаш» яха Ерригроссе акци я хӀара шера дӀахьош. Лакхара а юкӀера а дешар дешарашта байра чоалхане а бехктокхаме а бола полице болх, бокӀонаш лораешрашца къамаьл а хилар, аьлар «Сердало» газетага республикан МВД кепайоазон болх леабераша.

«Дика болам дӀабихьар наджгоанцхой бетта вурийтгӀагӀча денгара дӀаболабена тӀкъаь цхьоалагӀча денга кхаччалца, студенташта цхьацца долча полице доакӀой болх бовзийташ», — йоах хоамо.

ХьалхагӀа, ГалгӀай Республике гӀолла йолча МВД хьаж йоахача жӀалешца болх беча Центра болхлоша Илдарха-ГӀалий тӀарча лорий-технологически колледжа дешархошта гойтар, шоаш Юмадаьча жӀалешта беча балха тӀа фу карагӀдоал.

ХӀара денна беш болча балха полицейскеша-кинологаша лакха толамаш доах, балха тӀа леладеши долча Юмадаьча жӀалешца зуламаш гучадоахаш. Кагирхошта шоашта бӀаргадайра царна фу хов, жӀалеш чоагӀа Юмадаь хилар. Немций овчарка оалача жӀале чоагӀа цецбаьхар уж, хьалххе а дӀаелла йоалла хӀама а иштта саг а хьалохаш.

Цу вӀашагӀхетаре дакъа лоацаш яр ГалгӀай Республике гӀолла йолча МВД чуйоагӀа юкӀярлон совета секретарь Ци-

сканаькъан Н. М. Кагирхошца къамаьл деш, Надияс белгалдир, ГалгӀайчен полице лакха говзал йола, денал дола, шоай болх дика бовзаш бола нах болх беш хилар, царгара дика масал эца йиш хилар.

Кхетаче йистейоалаш, хьашаша а иштта бокӀонаш лораешра а жӀалешца сурташ даьхар. Студенташа баркал аьлар полице болхлошта, иштта хоза кхетаче дӀаьхьарах.

Хатарашка болх берашта дийцар Даьхе езарах, из лораярах

Султиганькъан Йоакъап

ГалгӀайчен хургболча хатарашка къахьегарашца къамаьл деш, Шолжа района администраце ЧС, ГО кулгалхоцо ЦӀечой Хьасана хьоахадир патриотизм яхача дешо чулоацар, ший Даьхе езар, цунна мутӀахьа хилар, ший къам, цун истори, мотт, культура езаш хилар, Даьхенах доакхал деш, цун хьашташ кхоачашдеш, эшача оарцагӀвоалаш хилар, из моастагӀчих лораяр, яхаш, хоам бир «Сердало» газетага ГалгӀай Республикан Шолжа района администраце.

Района тӀема комиссара дийцар дешархошта РФ герзашцарча низах, тӀема мугӀарашка тӀахьийхача деш долча амалах, балха отте а, кхьийолча структурашка водаш хилча а амал даь хилар мел эшаш да», — аьнна белгалдир хоамо.

Шолжа района терроризма духьала къовсам лоаттабара йолча комитета секретарь волча Йовлой Мухьмада хоам бир кхетачен доакӀашхошка российский паччахьалкхене терроризмаца, экстремизмаца къовсам лоаттабе безарах. Иштта дӀаьхача хана, из бахьан долаш нийсенденна зуламаш юкье а доаладеш, экстремистски организацеша даь зуламаш кхь юкьедаргдоацаш, малагӀа дакъа лоацаш хила веза хӀаравар, аьнна, белгалдир. КӀонабарашта хьалхадӀаькххар, нагахьа санна цу гӀозара цӀаьхьа юкьеводе, хьалхарча аргӀах де дезар малагӀа да.

Иштта дийцар юридически оагӀонга диллача малагӀа бехктокхаме уж озаргба, нагахьа санна цу воча гӀулакхашта юкье дакъа лоацаш хиннабале.

ГалгӀайчен йоккхагӀча классашка дагӀаца берашта дийцар, тӀема говзалах лаьца

Султиганькъан Йоакъап

ГалгӀайчен йоккхагӀча классашка багӀарашта дийцар хӀанзарча ханара тӀема профессех.

Деша дагӀаца бераша Юмаду тахан бокӀонца дола тӀема гӀулакх.

Гажакий-Юрта тӀема дешар

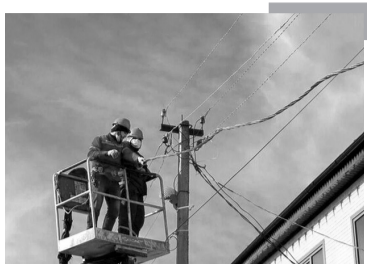
деша безам болча лакхарча классашка деша дагӀаца берашка, цу хьакъехьа цӀенхаштта къамаьл дир. Цига дийцар таханарча дено дӀадеххача беса йолча тӀема профессех, аьнна, хоам бир «Сердало» газетага ГалгӀай Республикан Шолжа района кулгалхоша.

«Цу гӀулакха терко тӀаозаш а дола вӀашагӀхетар дӀадиьхар

Гажакий-Юртарча № 1 йолча ишколе. Кагирхошта дийцар тӀема профессех, цун говзалах, иштта дийцар лакхарча дешарах лаьца», — йоах хоамо.

Гулбеннарашта говзанча-класс елар, цихеза Калашникова автомат хьаяста а иштта юха вӀашагӀйоалла а Юмабеш, цул совгӀа цар хаттарашта жоп делар.

ХьалхагӀа, дӀадахача шера оагӀой бетта, тха болхлоша хоам баь ма хиллара, тӀема-патриотически цхьанкхетара болхлоша «КӀона патриот» яхача тӀема гӀулакха говзал Юмае кхувшбоагӀараш кийчбеш, Эбарга-Юртарча №4 йолча юкӀьерча ишколе кхетаче а йир.

Керда трансформатор оттаергья

Курскенакъан ИбрахИм

38 млн сом доаккхаш йола трансформатор оттаергья Шолжа-Шахъаре. Из хоам бераш ба Мехкадаъ кепайоазув леладу болхлой. «БІарччача шин моттига ток лоаттаергья 37,5 млн ахча доаккхаш болча трансформаторо. Гуцаранакъан Микайла «САФМАР» яхача наха гІо деча ганзо новкъостал деш, чакхбоаккхаш ба из болх.

Керда трансформатор оттаяро аттача доаккхаргда цигара токацара гІулакх. Сердал ца тоъаш, дагадоацача хана ток дІайоаккхаш дола гІулакхаш дІадаргда», — йоах тхога бенача хоамо.

Ахча хъакхъаъад, хъалхе баъча соцамах, трансформатор эцаргбар къаман ганз я. Ши кІира даълча, из вай мехка хургба. Бахархошта доккха совгІат хулаш да из беркате гІулакх.

2023 шера хъажол дар хъалха санна хургда

Коазой Мадина

ХъажцІа нах ахийтар а сага яьнна ха дІалоархІаш хилар а коронавирусаца дувзадена дар, хІанз из юкьера дІадаьлар. 2023 шера Россера хъажол де болхача наха 25 эзар моттиг хъожаяь. Цунна кулг яздаьд Российски Фе-

дераце, Саудовски Араве викалаша, Джидде халкъашта юкьера конференци дІахъош, аьнна, хоам бир ГІалгІайчерчаший харжархошка РФ Паччахьалкхен Дума депутата Біарахой Бек-Хана.

«Цу тайпара, лазар хилалехь луш хиннача боарамах лургья

моттигаш а. ДІадахача шера хъажол де Россера ваха таро хилар 12,5 эзар сага. Цул совгІа, хъажол де болхараш, лазар лелача хана, 65 шу даланза хила безаш хиннадале, из а хІанз юкьедаогІаш дац», — йоах хоамо.

Белгалдаккха деза, ГІалгІайченна лаьрхІа 2022

шера 580 моттиг хъожаяь хинилга. Вай мехка духьалара санкцеш хилар бахъан долаш, хъажол де водаш дола маьхаш лакха хиларга а из хаттар чоалхане хиларга а хъежа доацаш, моттигашца дувзадена дош тамашийна сиха вІаштІехьадаьлар.

Юртбоахама къахъегамхой бІаьстенга кийчлуш ба

Коазой Мадина

Юртбоахама гІулакхаш йолча министерствос кхетаче дІайихъар, цу дакъь тІарча боахамий кулгалхошца. «БІаьстан ха гаргагІорташ латт.

Укх хана болалу юртбоахаме къахъегараш, тІадоагІача бІаьстан деношка кийчо е. Ахархой кхетаче дийцар, дІаде дезача яла-тах, чоапилгаш, цхъацца садоалла хІамаш латаргІюацаш тасса езача молхъех, иштта хъоахадир хъайбаш Іангара дахара гІулакх, бІаьстан балхаш дІадахъа тракторий, машений кийчонах.

Долла хІама ший ханнахъа кийча хила деза, цунга хъежжа мара дІагІоргбац бІаьстан болх а», — дийцар тхога юртбоахамца къахъегараша.

«Духхъал цхъан баркала» яха проект болх беш я

Гаьгенакъан Мартина

МагІалбикерча шоай лоІамагІа дика гІулакхаш деш лелача наьха кулгалхо волча Галай Назира даьй, ноаной комитета доакъашхошца къамаьл хилар. Цига дакъа лоацаш яр Ерригача Россее юнармейски болама моттигерча дакъа хъалха латта Бохтаранакъан Мадина.

«Духхъал цхъан баркала» яхача программага гІолла дІабихъар из болх. Кхетаче дийцар, къаман вахаре бер-

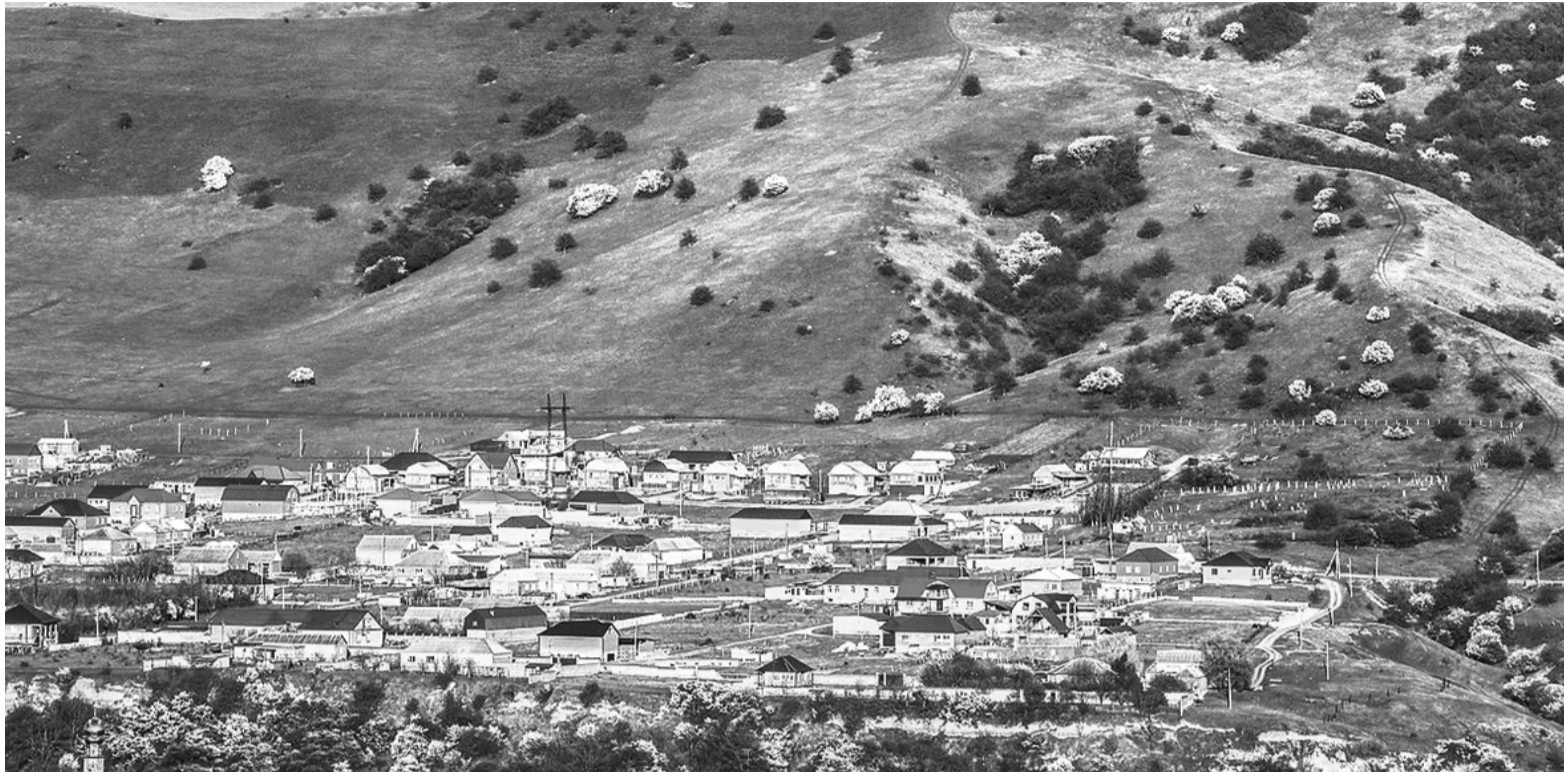
кате хургдолча гІулакхашта кагирхой тІахъехарах, кердача проектх, дІахо дІайодача хана вайцига шоай лоІамагІа наьха гІулакхашка хъожачар дІабахъа безача наькъага», — йоах тхога бенача хоамо.

«Тха балха керттера декхар — дезалашта, гаргарча наха меттел, бовзарашта, безарашта а накъабоалаш, оагІув хъаллоацаш бахийтара тІехъа тхоашта могаш мел дар де хъажар», — белгалдир Галай Назира. «Духхъал цхъан баркала» яха проект наха гІулакх дар доаржадара тІехъа кхелла я.

Цу проектага гІолла дуккхабарашта хайра, наха гІо деча новкъа мишта отта беца. Цу

гІулакха тІахъожам бечар яхачох, дикка толамаш доахаш, ший болх беш я проект.

Юрташ тоаяра кхо проект кхоачашъергья 2023 шера

Султиганакъан Йоакъап

ГалгIайчен юртбоахама Министерствос лаьрхIад, 2023 шера накъашца ювзаенна йиь моттиг хьалъе, дукха нах лела 9 моттиг тоае, иштта юртарча шин дезала фусамаш IалашъергIола сертификаташ дала. Из деррига а хьаде гIо дергдар я «Юрта доазув массе тайпара тоадар» яха паччахьалкхен программа. Цунах, хоадам боллаш, дийцар ГалгIай Республикан кулгалхочунга Келаматанакъан Махьмуд-Иаьлага юртбоахама, кхачан министра Гаьгенакъан Мухьмада.

«2023 шера ГалгIайче кхоачашъергья «Юртар

накъаш тоадар» яха программа, хьатIайоагIача хана из болх бекъаргба кхаь дакъа. Уж балхаш дIадахьара 2023 шера паччахьалкхено хьаьхожаде лерхIаш да 627,1 млн сом, федеральни бюджетера хьадайташ дар — 620,9 млн сом да», — аьлар министра.

Цо хоам бир Махьмуд-Иаьлага, 2023 шера накъаш тоаде лерхIаш, шин дезала фусамашца дувзадена сертификаташ дала лерхIаш хиларах, иштта дукха нах тIалатта моттигаш тоаергхилар а белгалдир цо. ДукхагIдола ахча хьожадергда накъашца ювзаенна йиь моттиг хьалъе, из да 613,8 млн сом.

Цу тайпара, ГалгIайчен накъаш эргадоахарг-

да; «Южни» оалача оалхазараш леладеча комплекс тIабода никъ Юбуллаш, «Часанакъан» ахархой — фермерий боахама (КФХ), «Наьсаре-Шолжа-ГIалан», «Къулбехье-Агро» боахама (СПК), Вежарий-Юртарча берий беша, №10 йолча ишкола тIадолха накъаш Юдехкаш.

Цул совгIа, шин дезала вахара хьалаш тоадара, уж дакъа лоацаш ба беча балхакъе, 125 кв. м. хургIола вахара гIишло хьалъеш, царна новкъостал де лаьрхIад. Цу гIулакхага 3,5 млн сом дIагIоргда. Иштта юртарча дукха нах сувца моттигаш тоаяра 9,9 млн сом хьожаду.

«Вай юрташ а шахьараш санна дегIайоалае еза,

из лоархIаме да. Юртарча бахаш бараш ба боккъонца бола ахархой, кхаш а хьайбаш а леладераш.

Цар кIезига дакъа юкьедархьац, вай республикан юртбоахам а экономика а дегIайоалаяра. Уж нах, теркал ца беш, бита йиш яц, уж хьаллаца беца, цига эшаш дар дIа а дохийташ», — аьлар Махьмуд-Иаьлас.

ГалгIай Республикан кулгалхочо иштта белгалдир, вай цьхайолча юртарча паччахьалкхен программа кхоачашъеш даьха толамаш хилар а.

Уж дувзадена дар юртархой вахара хьалаш тоадарца, иштта моттигерча Iаьдало доал деча дакъъ тIа инженерни, вахара эша кхьйола таронаш хьаярца.

ГалгIайче 40 совгIа тайпарча ахчай а пособей а боарам лакхлургба

Султиганакъан Йоакъап

2023 шера савкура бетта 1-ча дийнахьа денз, ГалгIайче 40 совгIа тайпарча ахчай а пособей а боарам лакхлургба, аьнна, хоам бир «Сердало» газетата моттигерча къаьхьагама Министерствос.

«11,9% тIакхетаргда вахар хьаллоаттаде тела массежк тайпа ахчаш. Цу юкье да хьадаьча бера доагIаш дола цкъара луш дола а, бера хIара бетта луш дола а, наьна капитал оалаш дола а, ветеранашта хIара бетта луш дола а ахчаш, страховый а иштта вахача новкъостала луш дола а ахчаш», — йоах хоамо.

Хьалхарча бера луш дола наьна капитал оала ахча лакхлургда, 587 эзар сомага кхачалца. ТIакхетар лоархIаме да, из да 2022 шера хинначул 62,5 эзар сом дукхагIа. ШоллагIа бера луш дола ахча 775,6 эзар сома нийса да. Соакха хинначул, 82,5 эзар дукхагIа да из а.

ГIулакх довзача наха белгалду, из хIара российский дезала ахчанцара дика новкъостал хилар, цо таро хулийт цьхьаццодола дезале айтта дешаш кхоачашде.

ГалгIайчен ахархой массаза санна бIаьстан балхашка кийчлуш ба

Коазой Мадина

ГалгIайчен ахархой кийчлуш ба, массаза санна кхашкара балхаш дIадахьа: эшаш долча фунца, доагмаца Iалашо еш, иштта эцаш латт дIайийнна хIама дикагIа хьатIайаргIолаш, лаьтта тоадеш йола минеральни молхаш.

Цох хоам бир ГалгIай Республикан юртбоахама министро Гаьгенакъан Мухьмада, из дакъа лоацаш вар СКФО юртбоахама викалашца цьхана Минводе дIахьош хиннача совещане, цунна кулгал деш хилар РФ юртбоахама министра ГIонча вола Разин Андрей, яхаш, хоам бу ГалгIай Республикан паччахьалкхен кепайоазон болх лелабераша.

«РФ юртбоахама министра ГIончас белгалдаьча беса, карача хана кертердар да,

укх шера чуэца лерхIа хьувкъам Iалашбар. Цу гIулакха лаьрхIа дитад 2,3 млн гек-

тар лаьтгаш, Iан кIал дувш дола ялат дIадера. Таханарча ден 94% дIадийнна ялат

дикача хьале да», — аьлар ГалгIайчен юртбоахама Министерствос.

Фермерашта юкье яхь хургья

Гаьгенакъан Марина

Шоай болх дIаболабеш болча фермерашта юкье яхьаш дIахьоргья вай республике.

Доалахьарча боахама гIулакх тоаде дагахьа царна ахча дала лерхIа. Юртбоахаме къаьхьага лаьрхIа болча фермерий оагIув хьаллаца 93 млн сом хьожадергда. Гранташ кхоачаргьярш хоржаргба яхьашка гIолла.

Цига дакъа лаца безам бараша эшаш дола каьхаташ дIачудала деза. Аьттув баьннараша шоашта кхьаьча ахча дохаргда лаьттан чIегилг эцаш, болх бе эшаш йолча машенах, хьайбаш эцаш, иштта кхьдолча гIулакхашта.

ГалгIайче зуламхочунна бехк бергба, наркотикаш лелаярах

Султиганькъан Йоакъап

ГалгIайчен Шолжа района прокуратуро хьалхагIа суд яь хиннача шахьара вахархочунна духьала уголовни гIулакх дIадоладаьд.

Из саг бехке ву наркотикаш ийеш, уж лелаш хиларах, аьнна, хоам бир «Сердало» газетага республикан бокьонаш лораераша.

Иаьдала болхлоша яхачох, цу сага, дIадахача шера гуряхьа, РФ законаш телха а деш, марихуана оалаш йола наркотикаш ийца хиннай 20 грамм совгIа. Шоай болх дIахьоча хана, полице болхлошта гуча а яьнна, уж хьаьхай.

Уголовни гIулакх прокуроро такха аьнна дIадахьийтад ГалгIай Республикан районни суде.

Наркотикий базар лелаяьр бехктокхаме озаргва

Султиганькъан Йоакъап

МагIалбике МВД болхлоша дIабихьача балхах, гучаяьлар 40 грамм наркотик. «Наркотикашта духьала кьовсам лоаттабеча МагIалбикерча МВД болхлошта, цу шахьаре вахача сага цIагIара «Трамадол» яха 123 наркотически молха корайир.

39, 36 граммага кхоачаш дола из дохьаж наха юкье доаржадеш лийначо шийна доагIа таIазар дIаэцаргда», — йоах тхога кхьача хоамо.

Иштта, Илдарха-ГIалийГIарча МВД болхлоша Калмыцки оалача урам тIагIолла волавенна лелача цхьаькха вахархочунгара б, 97 грамм героин лаьцар. Цун гIулакх Иаьдалга да. Набахтен корах арахьешаш, шортта ха хургья царга шоаш леладечун уйла е.

Жайрахьа районе кхоъ культуран цIа хьалдергда

Курскенаькъан ИбрахIим

Жайрахье хьалдеш латтача культуран цIен болх мичахьа кхьаьчаб хьажа яха хилар цу министерствон кулгалхо. Района кулгалгалхочунца дийцар цо «Культура» яхача кьаман проектага гIолла хьалъеш латтача гIишлой балхах.

Белгалдир, Жайрахье берий кхоллама ишкол хьаелла езаш хилар. Района кулгалхочун-

ца цхьана арабьнна, уж хьажар Олга тIа, Хьуле культуран цIенешта лаьрхIа кьоастадаьча доазонашка. «Техьарча шерашка Жайрахье нах дукхагIа хулаш латт.

Цунга хьежжа, культуран цIенеш ца хилча даргдоацаш да. Берашта эш тайп-тайпара кружокаш чуйола моттигаш. Керда гIишло хургья хьалха культуран цIа хиннача моттиге», — аьлар Лаьнанаькъан Залинас.

720 дешархочоа лаьрхIа йоккха ишкол хьалъяьй Илдарха-ГIалий тIа

Султиганькъан Йоакъап

ГалгIайче хьалъяь яьлар Илдарха-ГIалий тIара 720 моттига лаьрхIа йола йоккха ишкол, аьнна, хоам бир «Сердало» газетага моттигерча гIишлон Министерствон кепайоазон болх лелабераша.

«Из дешара гIишло хьалъ-

еш яр «Балторг» яхача ООО «Торгови центр». Хоза хьалъяьча ишколе эшаш мел дар да. Гирсаш, лорий новкьостал дара йола кабинет, кхача кийчбу моттиг, из деррига а таханарча дено дIадеххача беса тоадаь, кийчдаь да», — аьлар гIишлонхоша.

Из керда гIишло хьалъяро таро хулийтаргья дешархочта луш бола кхетам лакхача боа-

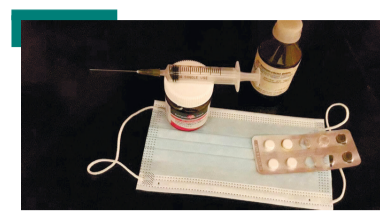
раме хилийта. Укхача кьахьийгараш ба бехктокхаме болхлой, йиллача хана болх йисте а бьккхар цар.

НийсагIа аьлча, ах шера баь баьккхар цар лоархIа мегIбола болх. Бераш дийша а, хьаькьал долаш а, унахцIена а хургдолаш; мел эшаш дола хьалаш цу чу долаш да.

ГIишлон даькъ тIа берашта ловза шортта моттиг я, цига

эшаш мел йола спортивни оатхалаш Iалашъяьй. Кхьиметтел укхача дIалаьрхIад сиха лелаш боацарашта мел эшаш дола хьалаш а.

Говзанчаша белгалду, керда берий бешамаш, ишколаш, социальни урхаленаш хьалъеш хиларо хьагойташ хилар тахан ГалгIайче нийсача наькъ тIа йолга.

ПалгІайче коронавирус хьалхагІа санна лоравала везаш да

БІарахой Муслим

**Роспотребнадзора болх-
лоша хьалхадаьккхар,
межха бахархой лазарах
лоравала безаш хилар.**

«Эпидемически оала хьал-м гаьна да вайцига хила, бакьда республике из унзара лазар долаш да хІанз а, бакь-дар аьлча, кІезига да, цо гІад а вуг.

Цул совгІа нах пунчи оала лазар да лоралуш хила везаш, коронавирус цунах тара хиларах, уж шоайла кьоастаде хала да.

Наджгоанцхой бетта кхоалагІа денгара дІадоладенна, ийслагІа денга кхаччалца ковид лазар белгалдаьннадацар. Цьха-бакьда нах балха а бераш ишколе а аха доладелча, лазар котдаьлар», — аьлар «Сердало» газетага ПалгІай Республикан Роспотребнадзора кепайозон болх лелабераша.

ПалгІайчен Роспотребнадзора де дезар хьалхадаьккхад массайолча ишколашта, кьахьегамхошта, берий бешамашта, из унзара лазар ца кхетийтара хьалхара гІа малагІа хила беца царна до-взийташ.

КІувсаш де Юмалуш да бераш

Газданакьбан Ахьмад

«Дешархошта лаьрхІа культура» яха ерригача Россе проекта, вай республике ший болх дІахьош. СоагІапчарча культуран цІагІа цьхацца хІама Юмаде уха бераш кьаьнарча хана деш хиннача кІувсий говзал караерзаеш хилар.

«Вай республике цІихеза йолча Іахилганаькьбан Райшата берашта довзийтар, хьалхарча хана кІувсаш мишта хьадеш хиннад. Эггара хьалха цо йигашта ийишар «Истинг. ПалгІай сурт» яхача темах йола

лекци. Райшата доаржадаь дий-цар, кьаьнарча хана баьхача вай кьаман кхалнаха шоай цІагІа кІувсаш хьадеш хиннача говзалах, хьабаь баьнна кІувс тІера мишта хозбеш хиннаб. Хьехар-хочунга ладийгІачул тІехьагІа, шоай кулгашца из говзал Юмае ловраш дукха бар. КІувс хьабе Юмаялар, доккха беркат да моллагІа кхалсага.

Цьхаккха хІама кхоачаргдац ший кулгашца хьабаьча, вай кьаман селханара истори гойташ болча кІувсага», — дий-цар тха газетага цу юртарча культуран цІенна кулгал деча КІориганаькьбан Лейлас.

Іаьлий-Юрта машен карта тІатехай

Гаьгенаькьбан Мартина

**Тахан бархІ сахьат
Іуйрийна доалача хана,
Іаьлий-Юрта машин
карта тІатехар, аьнна,
хоам бир «Сердало» га-
зета корреспондентага
цу юртарча наха.**

«Из хьовзам нийсбелар, Цьхорой урамах машен-наш юлача моттиге. Машена тІа ваьгІачо, наьха кирпиш-кий картах техар машин», — аьлар из сурт шийна бІаргадаьначо.

Белгалдаккха деза, никь шаьра хилар баьхан долаш, из нийсденна хилар. Машена чу ваьгІача сага таро хиланзар ший ханнахьа из соцае, ше а лозавир, машин а йохайир.

Скретча кружоканна дешархой лохаш я «Кванториум»

Гаьгенаькьбан Мартина

«Кванториум» оала берий технопарк скретча кружоканна (берий программирование мотт) дешархой лохаш я, аьнна, хоам бир «Сердало» газетага цигарча кепайоазон

болх лелабераша.

«Цига дешара дІаязбала йиш йолаш ба, бархІ шу даьлча денз, ялхайтта шу даллалца бараш. Берашта программирование оала говзал, компьютерца бу болх Юмабергба цига», —

йоах хоамо.

Уж Юмабергба авторски проекташ тахка: ловзараш, анимацеш, сайтш йовза.

Шоай бераш скретча е кхыча кружоке дІаязде лойя, юкьарча дешара дешача моттигаца бувзам оттабе беца е технопарке

дІадаха деза.

«Сона хетаргахьа, тха технопарк бІаргагор пайдане хургда, цига ховш хургда шоана, из эшаш я е яц», — аьлар «Кванториума» кулгалхочо Янданакьбан Салмана.

Филармоне артисташа Тюй-Юрта концерт лургда

Газданаькъан Ахмад

Тюй-Юрта бахаршошта лаьрхIа концерт лургда ГалгIайчен Паччахьалкхен Хамхой Ахмада цIерагIа филармоне, наджгоанцхой бетта ткъаь пхелагIа дийнахьа. Царна безабенна иллиалархой хургба, цунна юкъе дакъа лоацаш.

Культуран цIагIа вIашагIхетаргба иллешка ладувIа ловраш. Циганыха теркам тIагIоргболаша, царна хоза хетаргIолаш а программа хургья.

«Хамхой Ахмада цIерагIа Паччахьалкхен филармоне солистий-вокалистий концерто цхьаь-цаI вутаргвац, «Дег чура иллеш шоана» яха концертни программа еза ца йолийташ. ВIашагIхетар хургда, «Пушкина карта» яхача Ерригроссе проектанна чудоагIаш. Концерта юкъе дакъа лоацаш хургба, филармоне дикагIбола артисташ, — аьлар «Сердало» газетага ГалгIайчен культуран Министертвост.

Ишколашка хьал тоалуш латт

Гаьгенаькъан Марина

«Патриотически кхетам» яхача проектага ГIолла, кердадараш юкъе доаладе лаьрхIад ишколашка. ХIанзчул тIехьагIа кулгалхочун ГIонча яха штат хургья цига. Из хоам тхога кхачаб республикан паччахьалкхенгара.

«Кулгалхочун ГIонча хургва вай мехкарча 74 ишколе, кхийолча дешара моттигашка. Дешархошта, студенташта боагIача боараме кхетам бала ГIо деш хургба уж болхлой», — йоах хоамо.

Цу моттигашка болх бе хьазцараш РФ сердалон министерствост оттаяьча «Бералла навигатор 3.0» яхача яхьашка ГIолла харжа лерхI. Деша дагIача берашта боагIаш бола кхетам балар тахан керттерчарех да.

Заьзгакъонгий-Юрта Чахкенаькъан Саида дагалаьцар

Гаьгенаькъан Марина

Заьзгакъонгий-Юртарча библиотеке «Исбахьален деша говзанча» яха литературан сахьат дIадихьар, цIихезача ГалгIай йоазонхочун Чахкенаькъан Саида 85 шу дузаш хиларца дувзаденна, аьнна, хоам бир «Сердало» газетага культболхлоша.

«Массахана дIахьош йолчарна тара йоацаш хиннача урокага ГIолла, Заьзгакъонгий-Юртарча берашта яйзар ГалгIай литературан цIихезача класси-

ка вахарера цхьацайола моттигаш.

Цул совгIа библиотека болхлочо Саида кхоллам массехк даькъа бийкъа бовзийтар, урок дIахьош йийшар «ГалгIай кхалсаг», «Ийс ГIала», «Цу бийсанара эхь» яха байташ, — аьнна, белгалдаьккхар библиотека болхлочо.

Йоазонхочунна Чахкинаькъан Саида кхоллам, вай мехка меттел, доазол араьха а дика бовзаш ба. Цунна юкъера «Дошо боагIий» яха роман массехк меттала таржам даь да.

Къаман библиотеке керда книжкаш кхачад

Газданаькъан Ахмад

ЦIихезача балхарой поэта Кулиев Къайсына яздаь книжкаш делар вай къаман библиотеканна цун цIен-нанас Кулиева Элизата. Воккхача поэта 105 шу дузаш, хIетта арадаьнна книжкаш да уж.

«Дадалахь, са вира КIориг», «Къайсын. Поэта вахар» яха книжкаш хIанз вай библиотеке латт, уж довза ловш волчунна. ТIехьарча книжка тIа гулдаьд цун деррига сурташ. Царна юкъера цхьадараш эггара хьалха кепатех да. Довзайиш я Кулиев Къайсынах лаьца цIихезача советски поэташа Слуцкий Бориса, Кушнер Александра, Петрова Марияс, Оша-

нин Лева, Евтушенко Евгене, иштта кхьбараша даь йоазош. Из боккха болх хьакхоллаш кхачхийгар поэта ший цIеннана Элизат я.

Берашта язъяь «Дадалахь, са вира КIориг» яха повесть эрсий меттала араяьннаер 1986-ча шера. Цу тIа вуьц Ако яха кIаьнк, цун ший тайпара дола кIайча беса вира КIориг, воккхагIвола доттагIа, фаьлгаш дувца Горде. Советски Iаьдал отташ хинна ха я цу тIа юьцар.

Балхарой Чегем яхача юрта ишкол хьайийлле, хьалха наха дайна доаца кино дахь. Акой дег чу даха дус уж деррига хIамаш», — дийцар, тхона интервью луш, къаман библиотеканна кулгал деча Газданаькъан Радимас.

ГалгIайчен культураца ювзаенна моттигаш ашараш лекхача ГIирсаьца Iалашъяь

Султиганаькъан Йоакъап

ГалгIайчен культуран фусамаш массехк шера музыкальни ГIирсаьца Iалашъяь. ТIехьара уж ийцай Шолжерча культуран цIенна, 2023 шу дIадолалуш. Цунах дийцар республикан кулгалхочунца Келаматанаькъан Махьмуд-Iаьлаца кхетаче йолча хана, ГалгIай Республикан культу-

ран министр йолча Лаьнанаькъан Залинас, аьнна, хоам бир «Сердало» гезетага региона кулгалхочун кепайоазон болх лелабераша.

«Еррига тха моттигаш эшаш долча ГIирсаьца Iалашъяь я, уж да 36 культура цIа, йиь района культурни салоIама ха дIаяхьара йола центраш, иштта культуран Министерствон

чуйоагIаш йола 15 фусам, цу юкъе берий искусствон ишколаш а йолаш.

Шолжерча культуран цIенна ийцаб ший цифровой фортепиано, ашарий центраш», — аьлар министра.

ДукхагIдола музыкальни ГIирсаьш ГалгIай Республике ийцад кхо шу хьалха, Россех вай дIакхийтта 250 шу дузача хана.

Федеральни бюджетера ахча хьадайтарах, эца вIаштIехьадаьлар уж, цунца дувзаденна дукха гIулакхаш а кхоачаьдир.

Дукха ха йоацаш, кхьметтел цхьанна а ишколе яцар арфа, цхьайолча ишколашка яцар альт а чIондарг а.

Хьехамчаш а Юмалушбараш а шовзткъа шу хьалха ийца хинна пианино, каьхата пандар лелабеш бар.

Юкъара хьаййчаца, цу ахчах 750 гаргга инструмент ийцар, царех 223 дIа-юха елар 36 культуран цIенна, иштта 520 инструмент — ГалгIай Республикан чуйоагIаца кхьча моттигашка кхачар.

Цхьацайола хIамаш хьалхара эцаш яр, цхьаяраш заказах хьа а яитар — гобойш, каь-

хата пандараш. Цул совгIа цу инструменташта тIакхийтар дахчан пандараш, каьхата пандараш, фаташ, уж къаман инструменташ санна лоархIаш я. Долаш да жаргIаш, роялаш, пианинаш, чIондаргаш, гатараш, зурмаш.

Лаьнанаькъан Залинас яхачох, 2021 шера, федеральни программа кхоачашъеш хиларах, МагIалбикерча берий искусствай ишкола 1,15 млн сома маьха йола ашарий инструменташ, кхьбола ГIирс, дешара материалаш ийцар.

«Нагахьа санна тахан вай музыкальни ишколаш эшача инструменташца Iалашъяь ца хуле, мехка культура дегIайоагIаргьяц.

ЧIоагIа лоархIаме да массе оагIорахьа бераш дегIаахар, ашарашца дувзаденна из дале а, е культура кхьча даькъа дале а», — аьлар республикан кулгалхочо Келаматанаькъан Махьмуд-Iаьлас.

Цо белгалдаьккхар, культуран даькъ тIа лерттIа берашта кхетам луча, хьалхарча аргIах эшар да говзал лакха йола хьехархой хилар, иштта эшаш долча хIамай кхоачам а инструменташ а хила еза.

Гаьлий-Юртарча культуран цIагIа керда говзал Юмаергья

Гаьгенаькъан Марина

Гаьлий-Юртарча берашта хоза кхаь хулаш да, цигарча культуран цIагIа керда кружок хьаеллар. «ТIаьдача тхак яь хIамаш» яхача кружоке аха уж тIаьхьеш ба цигара болхлой.

«Кира кхозза Юмадергда из гIулакх. Оаха хержа денош да кхаьра, ера, пIаьраска. Берашта дуккха пайдане дола хIамаш Юмадергдола моттиг я ер», — дийцар культболхлоша. Белгалде деза, тха тIоададеш, тайп-тайпара хIамаш е йиш йолга. Масала, маьчеш, барзкъаш, тIормигаш, кIувсаш, иштта гIалкхаш, кулонаш, заколкаш, браслеташ.

Из болх дукха кхаьегам, сабар эшаш ба. Цунга хьежжа, кхаьстта из гIулакх Юмаде цига водар сатемах, сабарах визза хила веза. Тамашийна из хоза гIулакх Юмаде мел ловраш, шоаш болча дIабехаш ба культуран цIен кхаьхьегамхой.

Дешархой культурацара бувзамаш чIоагIу

ГIазданаькъан Ахьмад

«Дешархошта лаьрхIа культура» яха Росс еррига мIингаш чулоацаш йола проект я, вай республике ший болх дIахьош. Музея тховна кIалхара вахар довзийташ, берашца кхета-

че йир Гаьдала Газап лайна-ча наьха гIулакхах йолча мемориальни комплекса кхаьхьегамхоша. «Ерригача Росс яьржа йола из проект кхеллай, кхувш йоагIача тIехьен культурацара юкьамоттиг чIоагIе дагахьа.

Укх наькъа музей баьхка-раш Экажкъонгий-Юртарча №5 йолча ишколан 4 «б» клас-са дешархой ба. Цига болх беш йолча Таринаькъан Любас берашта довзийтар, цар бIаргашта тамашийна хета хIамаш, музей ГIолла саг мишта лела веза дий-

цар.

ХIара дешархочоа делар Чахкенаькъан Саида яздаь «Дошо бIоагIий» яха, вай кьам мехкадкхар дувцаш дола книжка», — аьлар тха газетага культуран министерствон болхлоша.

Наха гIо дечар балхах дийцар дешархошта

ГIазданаькъан Ахьмад

Наьсарерча №1 йолча ишкола-интерната дешархой болча баха хилар шоай лоIамагIа дика гIулакхаш деш лелача наха юкьера кагирхой. Лакхерча классика дешаш долча берашта цар довзийтар шоай балха хьисапаш.

«Гомакортанаькъан Му-стафас берашта дийцар, мел беркате гIулакх да тахан наьха оагIув хьаллоацараша дер.

Ийшачоа гIо де кийча бола, наьха бала шоашка кхоачаш бола кагирхой цу юкье хьачубахар доккха дика да. Дешархоша дийцар, шоаша бокхийча наха деча новкъосталах, хоза а хеташ, эшачоа гIо де баха шоаш кийча болга.

Гомакортанаькъан Му-стафас белгалдаькхар, цу новкъа бала, «Духхьал цьхань баркала» яхача проектага ГIолла мехкахошта гIо де аьттув ба, аьнна», — дийцар тха газетага Кагирхой гIулакхах йолча комитета болхлоша.

ГIалгIайчен берий театро «ЦIе кинг» яха фаьлг гойтаргба

Гаьгенаькъан Марина

Наджгоанцхой бетта ткъоалагIча дийнахьа, Наьсарен сбербанка берий беша «ЦIе кинг» яха фаьлг гойтаргба берий театро, аьнна, хоам бир «Сердало» газетага театра болхлоша.

«ЦIе кинг»- из Перро Шарля йоазонах режиссера В. Домбровске оттабаь фаьлг ба. Из спектакль режиссера болх кердача тайпара баь хилар гойташ я. Берий таро хургья шоаш хьажа Iемача фаьлга тIара турпалхошка меттел, кхьболча нахага а хьажа. Царех хIаравар ший тайпара цу юкье дакъа

дIалоацаш ва, хIаране ший ашараш я.

Цу юкье дакъа лоацаш хул хьажархой а, нагахьа санна роль ловзаерашта цьхьаболчарна юкье шоай де дезар дицденна саг хилча, зале дагIача бераша царна новкъостал ду, из дагадохийташ», аьлар ТЮЗе.

Керттера йовхьамаш лов-

заераш ба теникий спектакле дакъа лоацаш, республике дика бовзаш бола актераш: ГIалгIай Республикан цIихеза артист Цьхорой Азамат, ГIалгIай Республикан цIихеза артистка Курскенаькъан Римма. Спектакль дIайолалу моттигерча хана 15 сахьат 30 минот яьлча.

Ленинграда баь хинна го бийцар берашка

Газданаькъан Ахьмад

«Кал ца йиса шахьар» яха, Ленинграда баь хинна го бувцаш йола викторина д'айихьар, Маг'албикерча № 18 йолча ишколе. Из кийчь-ьяраш бар шахьарерча т'ема музея болхлой, ре-спубликера юнармейцаш.

«Маг'албикерча музея кулгал деш волча Албохча-наькъан Заурбека, кхетаче хьаеллаш, берашта дийцар деналца, майралца фашиста духьаллаьттача Ленинграда бахархоех, б'ухоех. Викторина д'аьхош дикача оаг'орахьа белгалбаьннача дешархошта грамоташи сов'гаташи делар.

Юнармейцашца д'айихьар «Блокадни маькх» яха дагалоаттама урок», — дийцар, тха газета интервью луш, шахьарерча № 18 йолча ишколе. Нева яхача хи т'а уллаш йола шахьар моастаг'аша го баь хилар, 1941-ча шера гуйран хьалхарча бетта 8-ча денгара 1944-ча шера 1-ан шоллаг'ича бетта 27-ча денга кхачалца. Из го бохабаьб 1943 шера наджгоанцхой бетта 18-ча дийнахьа. Ц'хьа миллион гаргга нах байра цу хана Ленинграде.

Дукхаг'бараш моцало к'албита байра. Ленинграда баьча гонна юкье вай къама-нах а хиннаб. Вай дук-кхача б'ухоша дийцад цига лаьттача 1-запах. Ленинграда баь хинна го фашистий Германена караг'иданна эггара доккхаг'а, унзараг'идола во да.

Базенаькъан Заремай сурташка хьажа бех бахархой

Газданаькъан Ахьмад

Базенаькъан Заремай эггара хьалхарча суртий гойтамга хьажа бех паччахьалкхен музейс республика бахархой. «Вахари кхоллами» яхача гойтаме хьокха от-

тадергда къонача суртанча тайп-тайпара балхаш.

«Гойтама керттера темаш — суртанчанна шийна гонахьара 1-алам, нах, кхьдола исторецара х'амаш мишта гу хьаьхьокхар. Укхаза да вай

къаман б'аьшерера истори, культура, Даьхенцара, ший къаманцара безам, иштта ше лелабеча наькъа лерх'ам.

Базенаькъан Зарема къона, лакха нач'ал дола суртанча я. Цун кхоллам бовзараша лакхара мах оттабеш да цун бал-

хаш. Укх бетта 26-ча дийнахьа музейс хургба цун суртий хьалхара гойтам. Шеко яц, бахархоша геттара ц'оаг'а хоза хеташ, из т'аэцаргхиларах», — дийцар тха газетага музейс болхлоша.

Галг'айчен эрсий театро хьажархошта бовзийтаргба итальянски комедиографа Эдуардо де Филиппо турпалхой

Газданаькъан Ахьмад

Долакха-Юртарча культуран ц'аг'а тахан итальянски комедиографа Эдуардо де Филиппо «Кхерам» яха спектакль гойтаргья. Эрсий паччахьалкхен ашарий-драматически Галг'айчен театра актара, спектакла режиссераца, республикан халкъа артистаца Лаьнанаькъан Ахь-

мадаца ц'хьана хьажархошта гойтаргья, сага вахаре нийлуш йола чоалхане моттигаш. Цига ираз дайнача ц'ендас шийна кхеталуш йоацаца г'ожача фусам-нанна герз тох, бакьда, герз мел кхетача хана, из геттара к'аьда а ладувг'аш а хул. Х'аьта а из гаьнадалац, цудухьа из сурт юха а юха а кердадувл.

«Из пьеса йистейоалача хана мара, хьажархочунна ховш хилац, фусам-нана кхетаяра к'айле малаг'а я, из дагаехар ва неополитанец Артуро. Долакха-Юртарча культуран ц'аг'а тахан 14 сахьат даьлча хург'йола спектакль чакхьаьлча, Эдуардо де Филиппо турпалхой бовза йиш хургья республикан кхьча юрташка бахача наьха а. Наджгоанцхой бетта

ткъаь дийлаг'ича дийнахьа Той-Юртарча культуран ц'аг'а, наджгоанцхой бетта 25-ча дийнахьа Наьсарерча района культуран ц'аг'а, цу бетта 26-ча дийнахьа Яндарерча культуран ц'аг'а хьажа таро хургья цунга.

Кхувшбоаг'араш Пушкински карта, мах боацаш, хьажа йиш йолаш ба», — аьлар «Сердало» газетага театра болхлоша.

Шолжа-Шахьарча ц'и яьнна моттиг хилар

Курскенаькъан Ибрах'им

Шолжа-Шахьарерча Толстой ц'ерах болча урам т'а, ц'и яьнна моттиг хилар. Ц'и йоае хьат'акхача МЧС болхлошта дайра, ц'и мишьарьаьнна, доагаш латта бийдача кирпичка даь ц'а.

«Ц'и яьннача оарцаг'г'ухача МЧС болхлошка Шолжа-Шахьарерча Толстой ц'ерах болча урам т'а ц'и яьнна, аьнна, оарц дехаш, хоам бера.

Цига д'акхача болхлоша кхетадир, бийдача кирпичка даьча ц'енна геттара даьга дала дукха х'ама ца эшилга. Сиха чакхдаькхар цар шойг' г'улакх. Ц'и д'аьхьа яьржа доазув 50 кв. м кхоачаш дар», — йоах хоамо. Давла къахетамца, сага х'ама ца деш, д'адиьрзар из г'улакх. Ц'и ялара баьханаш тохкаш латт цу г'улакха бех-ктокхаме болча болхлоша.

«Мехках кхета дийна бисараш» яха спектакль гойтаргья вай драмтеатро

Газданаькъан Ахьмад

«Мехках кхета дийна бисараш» яха спектакль оттаергья г'алг'ай драматически театре. Сталин яхача б'ехача х'амо бехк боацаш мехках баьхача наха лайна 1-зап; хийрача, шийлача мехка Даьхенах хьа-

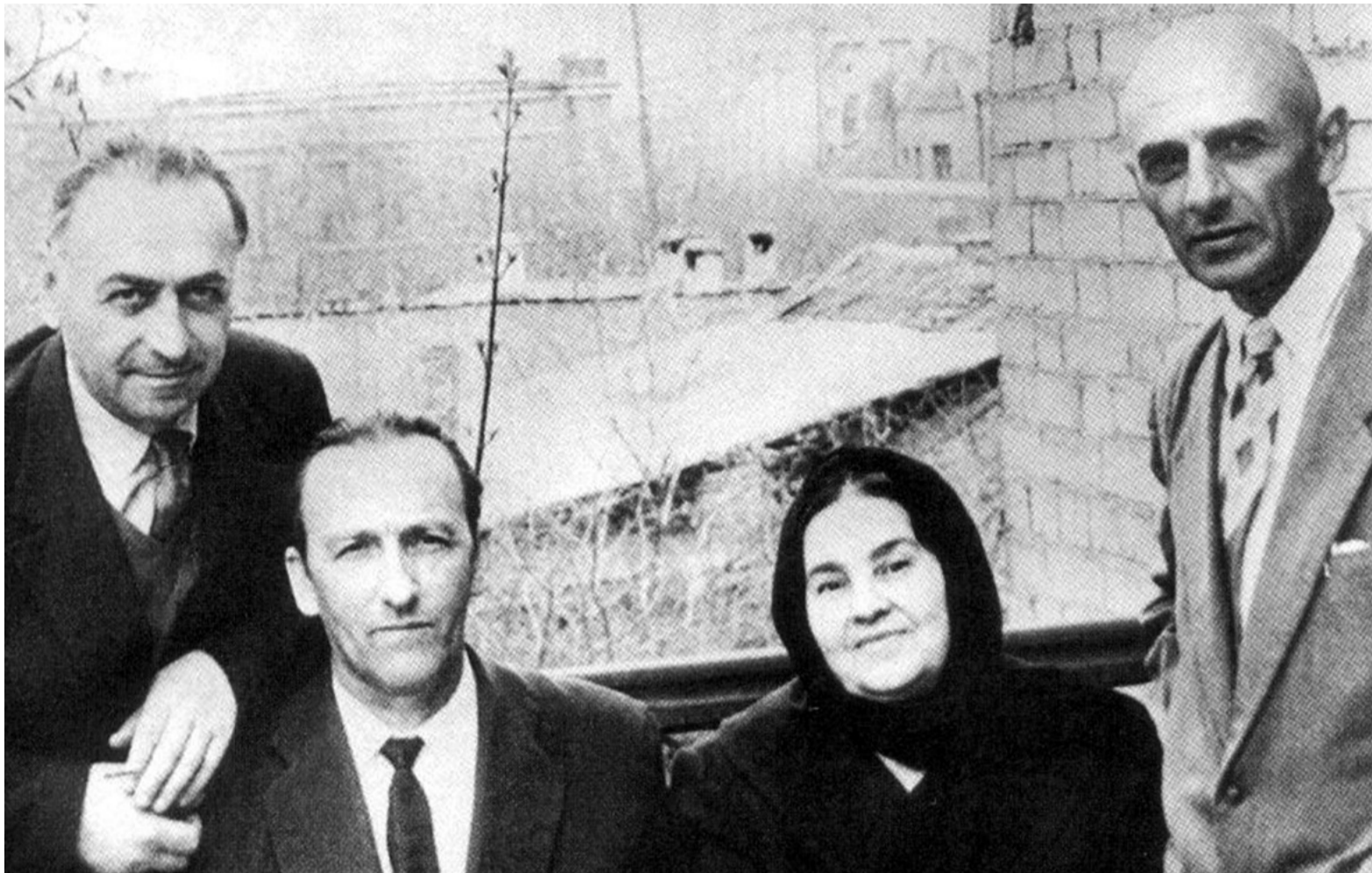
гаш текха халонаш; ювцаш ба из болх.

Драматически театра лакха говзал йолча актараца ц'аккха а дицлургдаоца къаман истори гойтаргда сцена т'а. «Спектакль хьокхаргья хьат'лабоаг'ича бетта 14, 16, 21, 22-ча деношка

12 сахьат даьлча, Наьсарерча культуран двореце.

Автораш ба Къоастой Мухьмад-Башири, Хакишевг'ар Руслани, режиссер — Галай Мурад. Уж тайпара спектаклаш сцена т'а го йиш хилар, из деррига токхаш хиннача вай боккхий-чарцара лерх'ам ба.

Къаман вахаре д'адовргдоаца хала истори да из! Кхувш латтача т'ехьен довза деза шойг' даьша лайна 1-зап. Спектакль оттаергья «Пушкина карта» яхача программга г'олла», — дийцар тха газетага культуран министерствон болхлоша.

Йоазанхой Союз кхелла 90 дуз

Ирчакханаькъан Сали

Палггай мехка йоазанхой цхьанкхетар хьахиннад 1924 шера, цох олаш хиннад РАПП (Россе пролетарски йоазанхой ассоциаци). 1933

шера цун кийлен тла хьахиннай галггай йоазанхой Союз. Укх шера нийсса 90 шу дуз из ци цо лелаю. Цу хана денз деглааха а наьна меттала докхий йоазош кхолла а болабенаб вай къаман йо-

азанхой. Из деглауаш хиннад массайолча жанрашка. Дикка деглаенай проза, хьахиннай повесташ, тлехьагго романаш. Эггара сихагга деглауаш, наха юкье яржаш хиннай поэзи, бакьда драма-

турги цхьан юкьа сеца лаьттай, Малсаганаькъан Зоврбикеи Оарцхоси пьесах язъьчул тлехьагга.

Хьахила баьннаб профессионални йоазанхой. 30-ча

шерашка СССР йоазанхой Союза доакъашхой хиннаб Муталаланаькъан Хьажбикар, Озанаькъан Салман, Малсаганаькъан Дошалкъа, Осменаькъан Хьамзат, Янданаькъан Жамалда. 40-ча шерашка цунна юкьебаьхаб Ведажанаькъан Ахьмад, Хамхой Ахьмад.

Йоазанхой Союзе болх беш хиннав правлене кулгалло волаш Янданаькъан Жамалда, бехктокхаме секретараш хиннаб Заьзганаькъан Бахьаудин, Пхьилекъонгий Махьмад-Саид, литертуран консультант-таш болаш — Муталаланаькъан Хьажбикар, Яндакъонгий Жамалда.

Таханарча дийнахьа глорьянна йовзаш я вай йоазанхой кхелла романаш «Бодонгара» (Базорканаькъан И.), «Беке къонгаш», «Цийенна сайре» (Боканаькъан А.), «Хала урхе» (Пхьилекъонгий М-С.), «Дошо боаггий», «Иштта мара», «Бертий бийсаш» (Чакхенаькъан С.). Романа нийса я Заьзганаькъан Бахьаудина язъь «Турпала вахарцара ийс ди» яха повесть. Массанена дика йовзаш я «Урдувти Тамареи», «Бларгий хих биза кад» яха поэмаш, «Къонгаш бовча хана», «Са клянк», «Террор» яха Чакхенаькъан Саида пьесах.

Карарча хана хьинаре къахьегаш ба вай йоазанхой, боккхаггаргара масал а эцаш, шергара шерга дукхагга а дикагга хул цар кхоллаш дола бе-беча жанрашка деш дола йоазош.

Са дехка майра саг

Къоастой Устарха Ширване 100 шу дизарга

Ирчакханаькъан Сали

Са дехка майра саг ва из, оал галггаша, нагахьа санна валарах ца кхераш, моллагга унзарча, халача хламанна духьалъотгаш волча, шийна хьалхашка латта дехкар кхоачашде низ кхоачача сагах. Цу тайпара дешаш ала мегаргдолча нахах хиннаб, вай къаман бе-беча тайпаех хьабьнна тлема а машарерча а хана лётчикаш.

Къаьстга а белгалбаха беа Сийлахь-боккхаца Даьймехка тлема юкье дакъа лоацаш хиннараш: Иоахарганаькъан Рашид-Бек, Оздой Мурад, Малсаганаькъан Ахьмад, Къоастой Ширвани, Ирчакханаькъан Хасолта, кхьбараш. Цар вахар маьршача хана хулача итт вахара нийса лархла мегаргдолаш да, хлана аьлча машар болча хана гургйоаца кхераме моттигаш иттага а бляьза а дукхагга яйна нах хиннаб уж, хлара дийнахьа, хлара сахьата Иоажала юхе лийннаб майрахой, кхоанара ди шоашта доагларгдий ца ховш. Иштта майрал езаш хиннай цу балха тлом боацача заман чухь а, тлема лётчикаш болаш,

шоай дехкар тлехдика кхоачашдеш хиннаб Пхьилекъонгий-Юртара Осканаькъан Сулумбик, Сурхо тлара Цечой Мухьмад. Миг яхача эггара массагйолча самолёташта доал де тема хиннаб уж. Царга шоашка санна хало а сагото а кхоач аьнна хет сона цар дезалашка а, уж цагга боацаш, сигала болча хана. Со зламига клянк волаш, Аьлтий-Юртарча Малсаганаькъан дувцаш хезад сона укх тайпара хлама. Сийлахь-боккха Даьймехка тлом болча хана, моастаггий самолёташ Наьсаренга а хьакоачаш хиннай, бомбаш чуьтар духьа. Цу хана, уж сигала гучаьлча, Малсаганаькъан Татархан коа араваьле, сигала ураггахьежа отташ хиннав, мьлха духьала кулг а лувцаш.

— Хьавала, дьатаба, моастагга ва из, — аьлча а юхавоалаш хиннавац къоано. — Сабардел, вай клянк вий хьожаргвар со царца, — оолаш хиннад йоах цо. Сагото хиннай цунга ший волах. Иштта кхелла да даь, наьна дог.

Укх шера 100 шу дуз, Галашка баьхача Къоастой Устархана дезале Ширвани ваь хиннача хана денз. Тлема хана майра лётчик волаш чак-

хьаьннача цун, моастагга эшаваь цлавийрзачул тлехьагга а 22 шу мара даьнна хиннадац. Дьахо керда хьаьь самолёташ тешаме йий хьожаш, уж сигала кхувлаш къахьийгад цо Рига оалача Прибалтикерча шахьар тла. Хлаьта самолёт чуежа леча хана а хиннавац из 26 шу даьнна мара. Цунна а, Малсаганаькъан Ахьмада а, Оздой Мурада а Россе Турпал яха еза ци елар паччахь хиннача Ельцин Борис Николаевича.

Тайп-тайпара йоазош дийшад аз цох лаька книжкаш тлара а интернет чура а. Цхьаннахьа хьоахадаьдац из дезал болаш хиннав леча хана е хиннавац, саг йоалаь хиннавий а хац царга глolla. Итттех-пхийттех шу хьалха Останкино оалача телевидене 1-ча каналах хьахьокхача цхьан передачага хьожаш ваглар со.

Цу чу хьахьокхаш дар Прибалтике яхаш хиннача тлема доакъашхочох, эрсий кхалсагах дола документальни фильм, хланз къаьна йоккха саг яр из. Цо, доаржадаь, истола тла Юдаьхкча сурташта юкье дар дуккхаза сона бларгадайна вай мехкаочун Къоастой Ширване сурт. Хе-

таргахьа, цунца болх баь, из вовзаш, саг яр из. Хьанна хов, вайна ца ховш, из саг йоалаь хиннавий а. Сона хеташ, цун вахарцара тахка езаш моттиг я, аьнна, хет сона из. Музея

болхлоша а журналисташа а теркам тлабахийта мегаргболаш хлама да из, сога хаьтгача. Хьанна хов, вай мехкаочун вахарцара керда оаггуб гучайоалий а.

Гарчакханаькъан Сали

Шерагара шу мел доал, тоа-луш латт мехкара а вай республикера а дешарца дувзадена хьалаш. Паччахьа заман чухь берригача мехка а цаI мара ишкол ца хиннача ГIалгIай мехка тахан болх беш я бIаьш, эггара тIехьа арадаьнна дешара ГIирсаш дола, мел эшача хIаманца Iалашгьаь ишколаш. Бакьда мел дика, хоза уж хиларах, цар тхов кIалха кьахьегаш бола хьехархой лертIа ца хуле, берашта хIама Юмаде, нийсача новкъа даха, бизза бола мехка къонгаш, мехкарий болаш кхеде вIаштIехьадаргдац. Вайна ховш ма хиллара, эггара хьалха ишколаш эшаш я тайп-тайпара Илмаш Юмаде, дуне, вахар довзийта. Сона дага мел доагIаца хана, массадолча Илмашта юкье цIенхашта моттиг дIалоацаш яр арифметика (хьисап дар), алгебра. Математиках кхьметтел Илмай паччахь я а аьннад. Шоай оамалашка диллача а, шоаех шиш байташ, шоаш лоаргIийташ, цIенхашта оамалаш йолаш нах хул дувцаш дола Илмаш хьехараш. Иштта бар аз дийшача Навсарерча № 1 йолча ишколе хьехаш хиннараш, царех яр эрсе Баранова Антонина Николаевна, Хьоашаланаькъан Мухьмада Лейла, Цисканаькъан Султана Зарема, Армаканаькъан Нурдина Мухьмад, кхьбараш.

Уж дукхагIбараш тахан боацаш ба, бакьда царех хьадаьннача дикай тIирг хьадаьц, цар хьийхараша кхьчарна а хьехаш, ноахалгара ноахалга долаш, хьадоагIа цар дIадоладаь дика гIулакх. Дуккхача юртгашкарча ишколашка тоьаш хилацар хьалха математикаш, физикаш, биологаш, географаш, химикаш. Хьахерхой болх беш нах-м бар, бакьда уж бацар доагIаш дола шоай балхаца дувзадена дешар дийша нах. 1998 шера Сурхо тIарча ишколе балха вахар со. Цу хана цига бацар аз лакхе мел хьоахабаь хьехархой. ЦIенхаштта болх бе ховш хиннараш историкаш, филологаш, дин хьехаш бола нах бар. Царгара дIаийккхача, дика тIехьале хургIолча тайпара кьахьега ховраш бацар. Бакьда таханара хьал эргадьнаьннад, юртгашка а кьахьегаш ба толамца институташ, уни-

верситеташ яьха, шоаш карайца гIулакх лакхарча боарам тIа дIадаьха ховш бола нах. Цу тайпарча цхьан хьехархоцх дувца безам ба са укх йоазонца.

Лакхе хьоахаьча Сурхо тIарча ийс шера дешача ишколе болх беш, аз ворхI шу даьккхачул тIехьагIа, цига балха ера чIоагIа ишколан эшаш йола дийша математик ЗагIенаькъан Яхьый Мадина. Сурхо тIа цу тайпан нах ца бахилга шаьра ховш волча аз кхетадир, из цу юрта нийсъялара бахьан маьрел долга. Иштта хинна а хиннадар из. Укхаз дувца лов сона из мичаьара я, мишта хиннаб цо хьабена вахара а дешара а никь.

Мадина яь хиннай 1982 шера лайчилла бетта 28 дийнахьа Коми АССР Усинск яхача шахьаре ЗагIенаькъан Iаьлий Яхьыйи Бекбузаранаькъан (Хамхой) Хьусена Мовлатханеи дезале. Хеталу, цига мишта кхьаб-те гIалгIай дезал, аьле. Из дукха хала гучадаккхача дезаш хIама дац. Мадинай да Яхьый Шолжа-ГIалий тIара мехкдаьтта институт яьккх хиннав, цудухьа Сибре болх беш цхьа юкь яьккхай цо, мехкдаьттахой мугIаре волаш. Цу шийлача мехка 15 шу дакхар вайцига 25 шу дакхара нийса лаьрхIа да. Цудухьа, иззал ха йоаккхаш, цу мехка «Iаьржа дошув» доаккхаш, цо

Дика хьехархо

Юртарча ишкола математиках лаьца

баь болх аттагIарех хиннабац аьнна хет сона. Цига уж болаш, яь хиннай Мадина. Цудухьа да цун паспорта тIа, кIеззига цецвоаккхаш, из яьча моттигача дувзадена йоазув. Арахьа дукха ха яьккхе, даьй баьхача мехка боагIа да-нанеи цар дийь бери. Мадина царна юкье эггара зIамагIа яр, цу заман чухь 2-ча классе дIачуьнна мара а яцар. Цул боккхагIа бар Джамалайла, Фатима, Аьсет.

Юхьанца МагIалбике бах уж, цигарча «МагIалбикнефть» оалача объдинене бурув детача урхалле кьахьегаш хул Iаьлий Яхьый цIавеначул тIехьагIа. Цун балхах а мехкдаьттахоех а дика дийцад Боканаькъан Ахьмада ший «Седкьашта юкье седкьа санна» яхача романа тIа. Нана Хьусена Мовлатхан итт класс яккхарал совгIа доккхий дешараш дийша яц, бакьда кхалсага эггара кергтерга гIулакх — нана хилар — цо тIехдика кхоачашдича санна хет сона, Мадинай оамал яйзачул тIехьагIа. ДIахо тайпан нах бахача Инаркъе баха болх цар дезал. Дукха дийша а, хьаькьал долаш а, начIал йолаш а нах хьабаьнна юрт я Инаркъе. Масала, цигара хиннав Тименаькъан Зовле Зархмат. 1891 шера из ваьча хана зама хала хиннаьле а, дешарца чам болча сага ха а таронаш а корайоагIаш хиннай дунен Илмаш Юмаде а шийна аттагIа сискал юаргIола балха говзал Юмае а. Шийна деша ваха ха тIакхаьчача Буро тIарча гимназе вода кIаьнк, хIаьта цига из дIавеннар а дешача хана эшаш дола гIо-новкъостал даьраш а да-нана дар. Цига ше дийша ваьлча, хьехархой техникуме отта а аьттув боал цун, кхьича мехка дIаваха ца везаш. 1924 шера Буро тIа хьайийлла хиннай вай къаман хьехархой техникум. Цига деша дIаьтгача

хьалхарча кагийча нахах цаI вай мехкахо Зовле Зархмат хиннав. Ховш ма хиллара, цу ханара вай эггара дикагIбола нах цига дийша а из чакхьаьккха а хиннаб. Царна хьехаш хиннараш шоай болх дика бовзаш, хьабеш бола нах хиннаб. Кхоачам ба шинне — Малсаганаькъан Зоврбикеи Беканаькъан Темботеи — цIераш яьча. Цар кхебаьча гIалгIай хьалхарча хьехархоцх хиннав Зархмат. Бакьда духхьал техникумах кхоачам баь ца Iеш, из деша отт Нохч-ГIалгIай хьехархой институте, болх бешше из чакх а йоаккх цо. Зовле Зархмата эрсий графика кIийлен тIа гIалгIай йоазув даьккхача, эггара хьалхара гIалгIай меттала «Абат» оттаду.

Иштта Мадинай юртахо хиннав, юртахо хинна а ца Iеш, тайпан воша хиннав гIалгIай гIорваьнна юрист ЗагIенаькъан Османа МовлатгIири. Вайна ховш ма хиллара, Питерера юрфак яьккха а Россе паччахьаца Путин Владимир Владимировичаца деша ваьгIа а хиннав из. Керда хьаьйч ГIалгIай Республиканна чIоагIа накьваьлар Османа МовлатгIири, цо болх бир, юстице министр а университетга юридически факультета декан а волаш. Цхьаькхача цхьа саг а хьоахаве лов сона цу юртара хьаваьнна, из вар тамашийна хоза дош ала ховш хинна поэт, прозаик Кхоартой Мажита Мурад. ГIалгIай эггара дикагIболча йоазанхой мугIарашка латт цун цIи тахан, даим латтаргья аьнна а хет сона. Со фу ала Герт аьлча, Мадина хьаькьал дола нах бахача юрта кхийна хиннай, цудухьа из ше а я цун дикагIболча викалех цаI. Республике гIорьяьнна ювцаш еце а, ше дIакхаьча моттиг дика лелаеш, караденна гIулакх дизза кхоачашдеш, цох бола бехктокхам кхетабеш

хьайоагIа из.

2000-ча шера толамца чакхьоаккх цо Инаркъера № 23 йола ишкол. Сона хетаргахьа, хьехархошта дукха езаш а, ишколе сий долаш а хинна хургья из, хIана аьлча математиках дика кхеташ йоландаь. Цу тайпара дешархой классе цаI-шиь мара хилац, ерригача классе хьалхале лелаеш хул уж. Иштта хиннаецаре, цунна могоаргдацар аьнна хет сона физико-математически факультете деша отта.

Нагахьа санна из цига цоховш нийсьеннаяларе, цо цхьаши сесси а дIалургьяцар, цу атта доацаца Илмах.

Вешта аьлча, математически лостам болаш хиннай цун хьаькьала таронаш. Белгалдаккханза даргдац, из гIулакх Юмадеца новкъа цун цIенхаштта гIончий хиннилга. Эггара хьалха из деррига Iаьлий Яхьыйгара хьадоагIаш санна хет сона. ЙоккхагIйола шаккха йиша а математиках дика кхеташ хиннай, цудухьа Фатима а Аьсет а шаккхе физико-математически факультет яьккха ба. Нагахьа мара хулаш хIама дац, цхьан дезале кхоь математик хилар. Геттара беркатерча дезале мара хила тарлуш хIама дац из. ХIаьта цаI мара воаца Мадинай воша Джамалайла а ва лакхара дешар дийша, цо юртбоахам институт яьккхай.

Мадина, ишкола йоаккхашехь, деша отт ювцаца факультете, шоллагIча курсе дIачуььлча, болх бе йолалу 2002-ча шера, Инаркъерча № 12 йолча ишколе математика яха Илмаш хьехаш. Оалаш ма хиллара, дика саг массанахьа везаш хул. ХIаьта дика саг а хилча, цу тIа дика болхло а хилча, цу тайпарча кхалсага а малача сага а мах баь варгвац. Из Инаркъерча иш-

колера дайодаш, чоагӀа новкъа хинна хургда аьнна хет сона цунна уллув болх баьча наха. 2005-ча шера Яхьый Мадина ех Сурхо тӀарча Муцолгананкъан Мухьмада Абабукара. Цу шера денз, Сурхо тӀа яхаш а болх беш а я из. ХӀанз барайтӀлагӀа шу да цо цигарча ийс шера дешача (ООШ) ишколе къахьегӀа. ЦӀхьан хана сога оалар цӀхьадолча берий даьшаноноша, Ӏа гӀалгӀай мотт, литература хьехаш санна, акхарна математика хьеха саг валаре а, чоагӀа дика хургдар. ГӀалгӀай мотт ца безаш алацар цар из, цунна нийса е цул дикагӀа кхьдола Илмаш хьехаш нах хилча, цох боккха пайда баргболга ховш оалар. ХӀанз майрра ала йиш я, аз гӀалгӀай мотти литературей хьехаш санна а, кхы дикагӀа а математика хьехаш вола саг нийсвеннав цар берашта. Цудухьа уж гӀадбахӀа мегаргболаш хӀама да из. Моза бодаш миссел тата хилац цо урок луча классе. ХӀанад из? Ший сий дайта ховш хила веза хьехархо. Ишттарех я математика, физика хьехаш йола кхалсаг. Берий кхетамашка хьежжа, царех хӀаранена ховр хьагучадаккха, дегӀадоаладе, царца ларал тӀех ца йоалаш, мотт бувца; хьехаш дола Илма берий теркам тӀаозаргболча тайпара хьеха, цунцара сакъердам сомабаккха ховш саг я Яхьый Мадина. Цудухьа дешархошта юкье ба цо хьеха Илмаш кхетадеш, дезаш, дика ховш хьабоагӀа дешархой. Масала, царех я бархӀлагӀа дешаш йола Муцолгананкъан Хади, Овшананкъан Аниса, ворхӀлагӀа дешаш йола Исмейлананкъан Ӏайна, Муцолгананкъан Инжила, кхыбараш. ЦӀхьан дийнахьа 7 классе урок луш вар со. Деша ца могаш, алапаш геттара хала вӀашагӀдетташ, воаллача кӀаьнкага аьлар аз:

— Маца Юмалургволаш ва хьо деша? Хье ишколе хьачу-венача тайпара, хӀама ца ховш, дӀагӀорг ма вий хьо кастта!

— ЦӀхьадола Илмаш дика хов цунна-м, — аьлар классерча бераша, шоай новкъоста оагӀув хьаллоацаш.

— Фу хов цунна дика? — хаьттар аз.

— Математиках дика кхет из, — хезар сона.

КӀаьнкаша дувчачох ца тешаш, йиӀигашка хаьттар аз: — Бакъдий из?

— Бакъда, — аьлар йиӀигаща а.

— Ловча гӀолва из тӀаккха, цӀхьа хӀама мукъагӀа ховш вале, — аьлар аз, — гӀалгӀай метта тӀа а дукхагӀа къахьегӀа деза, тӀаккха шаьра дешаргда Ӏа.

Цу масало а хьагойт, математикацара берий сакъердам сомабаккха ховш саг Мадина хилар. Иштта езайолийташ, дуккхача бераша дакъа лоацаш, уж юкьеозаш дӀахьу цо физика хьехаш йоаккха ха а.

Тайп-тайпарча шерашка классашта кулгал деш а, къахьийгад цо. Укх шера цо доал деш я 5 «а» класс. Сога хаьт-тата, массайолча оагӀорахьара дикагӀарех цӀхьа класс я из.

Цкъа-дале, из чоагӀа лоархӀама а да юртарча ишколашка, бераш лертӀа хьаух деша, цӀагӀа ца дагӀаш; шозлагӀа-дале, шоаш деша сенна ух кхета а деш, дика оамалаш гойташ, Илмаш Юмадеча даькъе толамаш доах цар. Во дешарашца, шиаш йоахарашца, цар даьшца-ноаношца фу дувца деза ховш я хьехархо. Ер шу дӀадоладелча денз, цу классерча берашца «Ценхашта хӀамах дола къамаьл» яха вӀашагӀкхетараш хул цун кӀира цкъа. Цига дувц Даьхенца, машарца, доттагӀалца, дешарца дувзадена дешаш. Цу классе староста хержай Муцолгананкъан Абабукара Ясмина. Миштай берий шоай хьехархочунцара уйла?

— Укх дешара шера денз, тха класс дӀаййцай цо кулгал де. Цул совгӀа цо тхона математика а хьех. Цо из дика хьехандаь, дуккхачар дика деш. Къаьстта из Илма дика хов Овшананкъан Юсуфа, Мухьмад-Амина, сона а хов. Иштта Исмейлананкъан Ахьмад а дика кхет цо хьехачох. Вокхар 3, 4 йоах. Шиаш йоахаш ши саг мара вац 20 сагах. «Ценхаштара къамаьл» яха уроках а еннай тхона Яхьый Мадина, уж хиннай «Росси: кхоаненца ювза-енна таронаш», «Росси — тха мохк» яхача темаех, — йоах Ясмина.

— Дукха езий шоана Яхьый Мадина? — хет аз дешархочунга.

— Сона-м дукха еза, — йоах йиӀига.

— ХӀана еза хьона из дукха? — Дика йоландаь еза-кх, — дар сона хьахезар.

Дика хилар да берашта хьаькъал Юмаде гӀертгар, дикагӀйола оамалаш Юмаеча гӀо дар, эздел долаш, воккхагӀвар лоархӀаш, шоаш дешаш болча ишколан а хьехархой а сий деш бераш кхедеш хилар. Тахан эттача заман чухь, иштта лоархӀама да, дешархой барзкъан, шоаш лелача моттига ценал езащ, из хьаллоаттаеш хилар.

— ЦӀайш долча хана, вӀашагӀкхийте, чай молаш, иллеш доахаш, байташ ешаш, ловзараш ду оаха, — йоах Ясмина дӀахо. — Укхача а хьехархочунца безаме ха йоаккх тха классерча бераша. Цу тайпара моттиг хилар, дукха ха йоацаш керда шу дездеш.

Мадина дика хьехархо хинна ца Ӏеш, дика нус а нана а я. Дукха ха йоацаш дӀаьлар цун маьр-нана, из могаш йоацача хана цунга хьожаш, эшаш дола гӀулакх, гӀо-новкъостал лоаттадеш, чакхъаьлар из. ХӀанз волаш волча маьр-даьга а хьож иштта. Делкъийна цунга хӀама дайта чухьа сагота хул из, ше уроках енна яьлча. Нагахьа санна наьнах санна цох дувце, цунга кхача могаргдолаш гӀалгӀай кхалсаг нагахьа а хуле тамаш я. ЦӀхьа йоӀи виь воӀи да цун: Фатима, Мансур, Накир, Абдулла, Ислам. Фатима ишкол яьккхача йоӀал, из 11-ча классе ягӀа, Мансур — 9-ча классе, Накир пхелагӀа дӀачуваннав, Абдулла укх шера вахав деша. Ислам хӀанз а зӀамига ва, цун цӀхьа шу мара даьннадац. ЦӀа, ков, болх, бераш леладе; боккхийча нахага хьажа дика вӀаштӀехьадоал цун. Хьинар долаш саг я, оал цу тайпарча кхалсагах. Из мишта нана я, эггара дикагӀа аьлча санна хет сона цун ший йола Фатимас «Нана» яхача стихотворене тӀа, из кепӀа тӀа хиннай «СелагӀад» яхача берий журнала тӀа а «Сурхо тӀара бераш» яхача книжка тӀа а. Еш вай из:

«Массанахьа шо кхачарах,
Сачул дикагӀа нана яц.
МоллагӀа сайга цо аларах,
Аьннар ца деш хиннаяц.
Аз, сай нана гӀагӀохийташ,
Школе дика дешаргда.
Ший бер хьаькъал долаш
хилар,
ХӀара нанна эшар да».

Фатимас аьннараш духхьал нанна товр де дагахьа аьнна, даьсса дешаш дац. Цунна гӀалгӀай мотт хьехаш хиннав со диь шера. Цул дикагӀа меттах кхеташ, сочинени, изложени, диктант яз деш дешархо хиннавац са. ДӀа мел яхача олимпиадашкар хьалхара моттигаш йоахаш, цӀаихай из даим. ДагадоагӀа, массехк шу хьалха «Сердало» газета тӀа «Эрсий мотт караберзабеш» яха хоам арабаьнна. Цу тӀа яздора: «Укх деношка ТӀой-Юртарча № 1 йолча юкьерча ишколе хилар эрсий меттах йолча олимпиадан муниципальни кьовсамаш. Цига дакъа лоацаш дар Наьсарен районерча ишколашка дешаш дола бераш. Шо-шоай ишколашка толаш болаш, дика дешаш хьабоагӀа дешархой бар уж. Цу яхьашка дакъа

лоацаш хиннача Сурхо тӀарча ийс шера дешача ишколерча 7-9-ча классашка дагӀача бераша дика хьаькъал гойтар. Муцолгананкъан Фатима 7-ча классе ягӀа, массадолча Илма дика кхеташ, тӀехдика хьокхамаш долаш хьайоагӀа. Цо районерча олимпиаде хьалхара моттиг яьккхар ворхӀлагӀа дешача берашта юкье».

Кхы а цӀхьа шу даьлча, Фатимас дакъа лаьцадар гӀалгӀай меттах, «Дин исторех» йолча яхьашка. Юха а «Сердало» газета тӀа «ГӀалгӀай меттах йола яхь» яха йоазув арадаьлар, цо яздора: «Дешархошта юкье яьржаца наьна меттах йолча яхь хьалхара моттиг яьккхар, хила йиш йолча 45 баллах 43 балл йоаккхаш, Сурхо тӀарча ийс шера дешача школан дешархоцо Муцолгананкъан Фатимас. Цунах лоацца дувца безам ба са. Хьалхарча классе денз, еррига пхиаш йолаш, хьаьхачай из таханарча дийнахьа ше дешаш йолча бархӀлагӀа классага. Массадола Илмаш дезаш а довзаш а я дешархо, цӀхьаккха царех «ак» аьнна юха ца кьо-астадеш. Наьна меттах долча диктантах, сочиненех массаза лакхара оценокаш йоах. Духхьал йоазув дика даь ца Ӏеш, метта Илман оагӀув йовз цунна, хӀана аьлча цӀаккха кӀаьд ца луш, массайола параграф, шедола метта дакъа Юмаде гӀерттар хиларах. Цунна тешал деш массехк масал доладергда аз. Соакка эрсий меттах олимпиада йолаш, 7-ча классе дешаш долча районерча берашта юкье толаш а хулаш, хьалхара моттиг яьккхар цо. Укх шера бархӀлагӀа классе дешарашта юкье «Дин истори» яхача Илма хьалхара моттиг яьккхар. ХӀанз гӀалгӀай меттах яьккхай. ДӀахо а цо докхий толамаш доахаргда аьнна хет сона, ишколе ший даккха дезача кхьа шера».

Укхача ала лов, Магасерча НТРК цӀхьан рекламнанна юкье а Фатима дакъа лоацаш хиларах. Иштта дика дешаш хьабоагӀа Мансур а. ЦӀхьа урок дӀаьхийтацар цо Юма ца еш, цӀагӀа бенна болх кхоачаш ца беш, дагахьа Юмае еза байт Юма ца еш. Диктант е сочинени язйойа, 4-5 йоаккхар, хӀаьга 6 классе вагӀаш, ишколерча ший нийсархошта юкье хьалхара моттиг яьккхар цо наьна меттах йолча олимпиаде. Из

дешархой наьнагара хьадоагӀаш да. ЦӀагӀа боагӀаца тайпара тӀахьожам лоаттабу берашта, цар дика дешаргдолаш а эздий хургболаш а. Фатима йолча классе чуводаш хилча, сона массаза ховра, улг цендаь хургдолаш, цунна юкхе йитта пагӀашк а кхоачам хилал мел а улларгӀйолга. КӀезига хӀама да аьнна хеталургда из цӀхьа-волчоа, цу тайпарча кӀезигаца хӀамашкара хьадолашу доккха гӀулакхаш а. ТӀехьа тӀайоагӀаца хана, моллагӀа балха говзал цо хорже а, цох, наха а мехка а наькьайоалаш, дика саг хургья аьнна хет сона. Иштта я цун нана. Фатима, сона хетачох, нанна тара хила гӀерттар я дешарца а, гӀулакхача а, эзделча а.

Фу хет-те Яхьый Мадинас беча балхах, цунна уллув болх беча нахӀа? Из хаттар аз делар дуккхача шерашка Мадина санна математика хьехаш хьайоагӀаца Овшананкъан (Муржанаькъан) Ахьмада Лидайга. Йоккха поалхам йолча а, нах дика бовзача а Ахьмада Лидас аьлар:

— Аз цох аргдар, дика болхло а я, ший болх дика ховш а я. Из хар а пайдана дац, берашта из дӀахьеха вӀаштӀехьа ца доалаш хилча. Цун дика мог ший Илмаш царна дезадалийта а, цар кхетадергдолча тайпара дӀахьеха а. Из деррига дувзадена да цу балхага из дика кийчбенна хиларца, лехача а халла мара корабагӀац цу тайпара болх бе ховш бола нах. Цо ишколе а дика дийшад, институт а толамаш доахаш чакхъаьккхай. Тахан массайолча классашка физика, алгебара, геометри дӀахьеха могаш я из. Цу тайпарча хьехархоех оал, кхело математик хийла аьнна яздаь хиннад цунна.

Математически лостам болаш да цун хьаькъал, Илмашцара бувзам. Дика болхло санна, дика саг а я из. Со-м цкъаза хьаь из, нус йолаш, чуенача ценгах. Дукха несарий бац боккхача нахаца барта болаш, царца тарбала ховш. Маьр-нана дийна йолаш, цунга а дика хьожар из. ХӀанз, из дӀаьнна, цӀхьаь висача маьр-даь чоагӀа йоакхо ю цо. Ше балха хилча, воккхача сага гӀулакха сагота хул. ЙоккхагӀаца йиӀигага телефон тох, цун гӀулакхага хьаь-лаха аьле...

Иштта, шийна гонахьарча наха наькьайоалаш, кхувш йола тӀехье ма хулла бакъахьара оамалаш йолаш кхее гӀерттар, хьайоагӀа хьехархо. Карарча хана къаьстта юрташкарча ишколашкарча берий дешарцара безам хьаллоаттабераш, царна дикадар мерздешар Яхьый Мадина санна бола хьехархой ба. Дешархой шоаш тийша ца Ӏеш, цар хьаьбахьача наькьах теш берий дай-ноаной. Хьехархочун балха тӀа чоагӀа лоархӀама хӀама да из. Мадина, дукха ха йоацаш, 40 шу дизаь, цун аьт-тув балар лов балхаца, дезалца дувза мел деннача хӀаманца. Шийга кхьаьча дика массаза нахаца, къаьстта берашца, декъачарех я из.

Тамаш кхоллаш вола дахчан пхьар

Музее гойташ да цун балхаш

Гарчакханаькъан Сали

Укх деношка мохк тохкаш йолча Малсаганаькъан Тухана церагIча ГалгIай паччахьалкхен музее болх бе болабелар дахчах тамашийна хоза хIамаш хьаеш волча Пхьиденаькъан Ахмада Адама кхолламца бувзабелла гойтам. Ала деза, дахчах хIамаш хьае ховш бола нах вай къаман хиннаб ширача заман чухьа денз. Укхаз дагадох цхьа шира гIалгIай дувцар. Цо йоах, беррига гIалгIай хьабаннаб кхьа

вешех, царех цаI, вежарий бувбоалача хана, ваха хайнав хьун юхе, хIана аьлча из хиннав дахчан пхьегIаш хьаеш. Тахан Яндаре вахаш вола Адам а вай ширача даьша леладаь пхьоал дIахо дIахьош, къаман говзанчий гIулакх дийна лоаттадеш хьавоагIа.

Дукха нах гулбелар цу дийнахьа музее тхов кIалха, царна юкье бар ГалгIайчен пхьарий цхьанкетара викалаш, Иоахарганаькъан ЧхьагIа церагIча Илма-тохкама инсти-

тута болхлой, Жайрахьарча-Эса-Чожерча лораш йолча Илама музее къахьегамхой, Наьсарерча исбахьален ишколан хьехархой а дешархой а, мехка тохкамхой, студенташ, Наьсарерча № 2 йолча юкьерча школан дешархой.

Гойтам кийчбеш къахьийгача музее Илман болхло-чо Дзейтанаькъан Жаннас, вIашагIкхетар хьаделлаш, белгалдаьккхар:

— Тахан вай дерригаш вIашагIкхийтгад Пхьиденаькъан Ахмада Адама арIанарча гойтамга хьажа. Сакхетамера саг, ше хьахилча денз, хозача хIаманга кхача гIерташ хьавенав. Цо из кхоачаваьв Илама бийдалах цецваллал хоза хIамаш кхолларга. Пхьиденаькъан Адама балхаш хьалхара гойташ дац мохк тохкаш йолча музее фусамашка. Цун балхаш телевиденерча пердачашка гIолла а довзийташ хиннад вай мехка бахаш болча нахIа. ХIара къаман ший тамагIа да дахчах хIамаш хьаеца балхатIа пайда эцаш, ший говзалаш

а наькъаш а да. Тахан музее хьабеллача дахчах хIамаш еча Пхьиденаькъан Адама декоративни-прикладной гойтама цIи я «Говзанчий тIехьале» яхаш.

ДIахо къамьл дир музее директора Саганаькъан Мухьмада, Пхьиденаькъан Адама, Илма-тохкама институту болхло-чо Дзараханаькъан Зейнапа, моттигарча пхьарий цхьанкетара кулгалхочо Галай Адама. Массане а белгалдаьккхар пхьара деш дар йоккха говзал эшаш а.

Гойтаме хьажа оттадаьдар сурташ, дахчах хьаьь зIамига а йоккха а гIалаш, пенаш хоздеш вай даьша леладаь гIирсаш, боккхийча наьха Iасаш. Нагахьа санна гIалаех дувце, уж Илаьмате дукха яьй цо.

Духхьал тайп-тайпарча мехкашкарча нахага кхьаьча уж ши-кхо эзар хургьа. Цхьаяраш совгIата тийннаь цо, цхьаяраш Наьсарерча МутаIаланаькъан Хь. церагIча урам гIарча «Лезгинка» яхача тика гIонца ехкай.

Газета керте лаьтта саг

Укх шера нийсса 120 шу дуз Овшанаькъан Дреса Махьмад ваь

Гарчакханаькъан Сали

Из ваь хиннав 1903 шера ТIой-Юрта. Дуккхача наха вовза тарлу из, нагахьа санна ишколе багIача хана гIалгIай литература дика Юмадеш, дезаш хиннабале, хIана аьлча хьалха 10-ча классе, тIехьарча шерашка 8-ча классе Юмадеш да цо язьяьча «Даьй наькъаш» яхача поэма гIара дакъа. Поэма хетаяь я Граждански тIема а, гIалгIай къамаь хьабаннача, шоай мохк лорабеш лаьтгача турпалашта а.

Масала, дешархошта цу йоазонга гIолла йовз Гарданаькъан Тоаркхо-Хьажий, Гарчакханаькъан Гарчакха, Налганаькъан Мандречун, Орцхананаькъан Хизара цIераш. Цул совгIа поэма гIа бувцаш ба кхьаьча къамех бола, керда Iаьдал доаккхаш а чIоагIдеш а лийнна нах: гурже Орджоникидзе Серго, гIазкхе Гикало Николай, нохчо ШериповгIар Ас-

ланбек. Дешаргда вай цунцара хьалхара мугIараш:

«Мух хьовш мо, лоам чухь нах хьалхьайна,
Никх хинна гIетта, хьайзар мохк,
Гулделар адам, кхел е лайна,
Дой хехкаш, айдаь демий дохк.
Юядар топаш, гIапаш кача...
Аре дIалаьца, эттар нах.
Чопаш баь говраш хьувзар коача,
Це беса лестар, лакхлуш, малх...»

Сона дагадоагIаш, Наьсарерча берий библиотеке дар Махьмада яздаь байтий книжка, из цаI мара книжка арадаьнна а хиннадац цун. Цу гIа дукхагIа хиннараш патриотически чулоацам болаш дола йоазош дар. Духхьал ший мехка бала кхьаьча ца Iеш, дерригача дуненах дог лазаш саг хиннав аьнна хет Овшанаькъан Махьмад. Цун байташта юкье дар Анголанна, Испанена, кхьаьча мехкашта хетадаь мугIараш. Бакьда из книжка мел тахкарах, беама хетабаь цхьа мугI корабанзар сона. Хьалхара вай йоазанхой, лоамарой Iадаташ довзаш, эсала хIама ца дезаш, хиннаб. Безамах дукхагIа иллеш доахараш мехкарий хиннаб, хIаьта маIача нахага из ца товш санна хеташ хиннад царна. Тахан из деррига хувцаденнад, безам дукхагIа хестабераш маIа нах ба. Из харцаьхьа да-м оалалургдац сога, бакьда геттара маIача сагага ца товча беса, доастамал, эсалал гойташ хила мегаргдац безама хетадаь йоазош. Из дезаш хиннавац аьнна хет сона Махьмад.

Из духхьал ший йоазош даь Ийнавац. Цо таржам даь, эрсий метталара гIалгIай меттала даьккха хиннад Социалистически Къахьегаме Турпала, эрсий йоазанхочун Тихонов Николая «Серго лоамашка» яхача поэмацара дакъа. Из а йIаьхача хана ишколашка дагIача бераша Юмадеш хилар, хIана аьлча цу

гIа дика дувцар гIалгIай мехка Орджоникидзе леларах а гIалгIаша цун оагIув хьаллаьца хиларах а. Иштта цунна таржам даь хиннад МутаIаланаькъан Хьажбикара а. Деш вай цунцара цхьадола мугIараш:

«Цкъа, бус салаIаш тхо дагIаш,
ДоттагIчо дир цхьа хаттар:
— Вий хьо Эса-Чоже йовзаш?
— Йовзаш ва со, — жоп делар аз.
Башха никь ба, бакьда цхьаькха:
Цунах гIоргвац къонах воацар...
— Боккха никь ба Iа чакхбаьккхар,
Къоаночо-гIалгIачо аьлар.»

Цхьан хана (1928) Овшанаькъан Махьмад хержа хиннав ИнгАПП (гIалгIай пролетарски йоазанхой ассоциаци) кулгалхочун гIулакха гIа, цул тIехьагIа дукха а тайп-тайпара а балхаш даьд цо. Хиннав из «Сердало» газета керттерча редактора дарже а. Из 1927-1928 шерашка хиннад аьнна белгалдаьккхад «ГалгIай 100 йоазанхо» яхача ший книжка гIа Патанаькъан Султана Йоакьапа.

Укхаз дагайох сона цунца ювзаена, сай вахаре хинна моттигаш. Эггара хьалха са белгалдаккха безам ба, 80-ча шерашка арадийннача гIалгIай литературах долча хрестоматеш гIа цун даь цIи кхьаьча беса язьеш хиннилга. Цар гIа латтар «Овшанаькъан Хирета Махьмад» аьнна, цхьачар Фирета Махьмад а оалар цох. ХIана хувцаеннай йоазанхочун даь цIи, малав из хийцар, ше ва е дезал ба? Цу хаттарашта жоп дала цун ший цIагIара хьабаннача наха мара могоаргдац, аьнна, хет сона. Цу хьаьхьаь дола бакьдар хайча дика-м хетаргдар.

Цхьаькха цхьа моттиг я, сона йиц ца луш. 90-гIа шераш чакхдала гаргагIертгача хана, со болх беш вар Шолжа-ГIалий гIарча «Книжка» оалача цхьанкетарца (хьалха хинна Нохч-

ГалгIай книжни издательство).

Сои Шадеанаькъан Арсмака Султани цхьан редакце нийсделар. Султан вар дешара-методически литературан редакцен воккхагIвола редактор, хIаьта со вар редактор. Оаха арадаха кийчдеш хиннараш ишколашта лаьрхIа дола книжкаш дар литературах, меттах. Уж дIахьехача наха гIо дергдола книжкаш а деша дезаш хулар цкъаза. ХIара 4-5 шу мел доалача хана, кепе а теке, юха арадоахар дешара книжкаш. Цхьан шера оаха лаьрхIар хрестомате гIа мел болча йоазанхой сурташ IотIадаха.

Цхьаболча йоазанхой сурташ долаш дар издательстве, цхьабарий сурташ лаха дезаш дар. Овшанаькъан Махьмада сурт кораданзар тхона. Цу хана из ше воацаш вар, Махьмад кхелха хиннав 1962-ча шера. Бовзача нахага, журналисташка хьатгача, тхона гучадаьлар цун дезал издательствон дукха гаьна боацаш бахилга. НаIарга ваха лаьрхIар аз. Тахан мо дагадоагIа сона, шоай долаьхара цIа а долаш, Партизански урам гIа бахаш бар уж. Коа чувачаьча, хьаараьлар къона кхалсаг. Дахар-денар хьатчул тIехьагIа, из Махьмада фу хулаш я ха лайра сона.

— Махьмада йоI-м яц хьо? — хьаттар аз.

— Яц, даьра, нус я со, — аьлар кхалсага.

Айса дихьа гIулакх дIадийцача, цо аьлар:

— Цен-да цIагIа вац, из чувеча, дIааргда аз.

ВоIа сурт хьал а дена, цу шера хрестомати Махьмада сурт гIадолаш арадаьлар.

«Сердало» газета бIаь шу дизарга долхаш, Овшанаькъан Махьмада цIи дагайохар вай декхар да аьнна хет сона.

Нувхаш Юкхувсарашта Гюд тохаргда

Султиганькъан Йоакъап

Бокъо йоацача моттигашка нувхаш Юкхувсарашта Гюд тохаргда, аьнна, хоам баьб Магаса бахархошка шахъара кулгалхоша. Из чЮагГдаьд укх бетта 11-ча дийнахъа, административни бехк барца дувзаденнача РФ кодексо ДИадехараш керте лъаца.

«Ханзчул тЕхьаГя, Гяьдало бокъо ца луча моттигашка нувхаш Юкхувсарашта, 10 эзар сомагара 15 эзар сомага кхоачаш, Гюд тохаргда. Шозлагла цу сага цу тайпара хАама дойя, 20 эзар сомагара 30 эзар сомага кхоачаш, ахча Юдилла дезаргда», — йоах хоамо. Цу хьакъехъа довза йиш я телеграм-канала хоамий оагГон ГГара.

Шахъара бахархошка дукха кхайкарал даьд, бокъо йоацача моттигашка нувхаш ма йита, яхаш. Бакъда, шоай цАгГара ара мел яьха хАамаш кхьаьч-кхьаьча Юувттаеш, шахъара куц толхадеш, хьабоагГараш совцаш бац.

Хьунашкара хьал тошкаш ба къахьегамхой

ГПазданаькъан Ахьмад

Республике экологически хьал тоадalara юкье, эггара доккхаГдола дакъа хьунашка кхоач. Хьунаш — Иалама хозне, цунга хьежжа, эггара чЮагГарла тIахьожам беш лораде деза цар гЮулакх.

Вай хьунашкара санитарни хьал тоадара тIехъа шоаш дIабахъа лархIаца балхах дийцар Иалама гЮулакхах йолча министрствон болхлоша. «Эггара чЮагГарла хьун хьал толхаду дукха латтача тIоадало, ахкан хана геттара чЮагГя отгача, мерцача йЮвхало. 2023-ча шера из

гЮулакх аттаГла хиларга сатувс оаха. Тахан тидаме эца дезарех да хьун зе даргдола хАамаш.

Саллараша геттара доккха зе ду хьунашта, укх шера уж даржар кхераш да тхо. Хьунашта юкье дукха я гаьнаш йокъаенна моттигаш, цар толхаду хьун унахцIенон

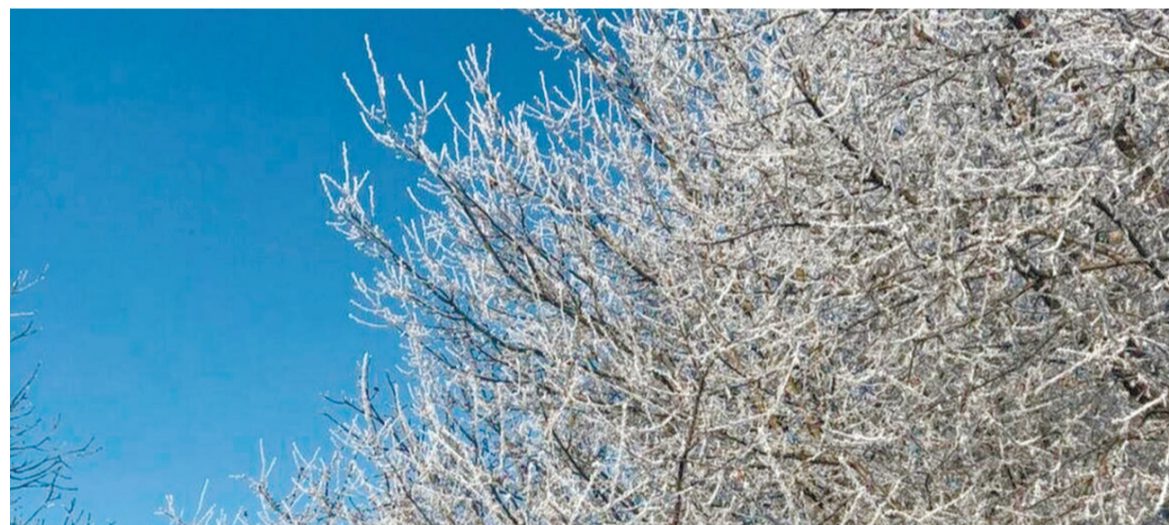
гЮулакх. Попа хьунаш йолча моттигашка каст-каста нийслу из. Хьу вайна Дала хьаденна доккха беркат да! Наха боккха пайда луш йола хьунаш лораш, цар хам беш, дIадаха деза вай дерригаш», — дийцар, тха газета интервью луш, цу гЮулакхах бехктокхаме болча наха.

Иан заман хьун сурт даккхара яхь

Коазой Мадина

«Иан хана хьу мел хоза я дIахьокхий вай массане?» — яхача дешашца, сурташ доаха болх хоза хетараш тIахьехаш, ба Иаламах йолча министрствон болхлош. Дакъа лаца безам бараша, массехк хьун моттиг чулоацаш, сурташ даха деза, цул тIехьаГя, уж сурташ даьха моттигаш малаГлаш я белгалдаь, ший цИ, тайпан цИ ЮтIаязъяь, Иаламах йолча министрствого дIадахьийта деза.

«Дагалоаттабий Беш» яхача мах боаккхаш йоацача ший лоамерча организаце сайта тIа дIаязвала веза. Из деррига де деза бIаьстан хьалхара бутт

хьатIакхачалехь. «ДикаГдола сурт, нах хьажийта, царга харжийта, кьоастадергда.

Из болх дIахьоргба бIаьстан

хьалхарча бетта шоллагIча денгара 31-ча денга кхаччалца.

Эггара хозаГдолча итт сур-

тах даь открыткаш лургда авторашта», — дийцар тха газетага Иаламах йолча министрствон болхлоша.

В соответствии с Законом Российской Федерации от 26 июня 1992 года № 3132-1 «О статусе судей в Российской Федерации» Квалификационная коллегия судей Республики Ингушетия объявляет об открытии вакантной должности мирового судьи судебного участка № 19 Республики Ингушетия.

Заявления и документы, перечисленные в пункте 6 статьи 5 вышеуказанного закона Квалификационной коллегией судей Республики Ингушетия принимаются с 26 января 2023 г. до 18:00 ч. 22 февраля 2023 г.

Обращаться по адресу: г. Магас, ул. К. Кулиева, д. 6, Управление Судебного департамента в Республике Ингушетия к секретарю

Квалификационной коллегии судей Республики Ингушетия Джаниеву М-Б. О.

Последний день приема документов – 22 февраля 2023 года.

Заявления и документы, поступившие после указанного срока, к рассмотрению не принимаются.

В соответствии с Законом Российской Федерации от 26 июня 1992 года № 3132-1 «О статусе судей в Российской Федерации» Квалификационная коллегия судей Республики Ингушетия объявляет об открытии вакантной должности мирового судьи судебного участка № 11 Республики Ингушетия.

Заявления и документы, перечисленные в пункте 6 статьи 5 вышеуказанного закона, Квалификационной коллегией судей Республики Ингушетия принимаются с 26 января 2023 г. до 18:00 ч. 22 февраля 2023 г.

Обращаться по адресу: г. Магас, ул. К. Кулиева, д. 6, Управление Судебного департамента в Республике Ингушетия к секретарю квалификационной коллегии судей Республики Ингушетия Джаниеву М-Б. О.

Последний день приема документов – 22 февраля 2023 года.

Заявления и документы, поступившие после указанного срока, к рассмотрению не принимаются.

ГалГайчен хьуна Иаткъаш да, хаоттам хувцалуш хилар

Султиганькъан Йоакъап

ГалГайчен хьун унахцIенонна, говзанчаша яхачох, Иаткъаш да ара хаоттам а кхьдола хьалаш а лертIа цахилар, яхаш, хоам бу «Сердало» газетага мехка Иалам лорадераша.

«Карарча шера хьун боахамашта уж во хьалаш башха Йеткъадац ала йиш йолаш да. Керттера зулам цу хьун ду ларххIа долча лазаро, нагахъа санна из геттара а совдоалаш хилча», — аьлар из гЮулакх довзараша.

Гаьнашцарча кхерамзленна керттера болх ба, попа гаьнаш йокъа ца ялийтарца бувзабенна. Цу гЮулакхага бIаргIака декхарийла болча ларххIаца наха, цу тайпара хьал оттаргдоацаш, района хьунашта тIахьожам лоаттабу.

сердало

Учредители:
Правительство
Республики Ингушетия и
ГАУ «Общенациональная
газета «Сердало»

Главный
редактор:
Курскиева Х.А.

Адрес Правительства РИ:
360001, г. Магас,
пр. И. Зязикова, 12.

Адрес редакции и издателя:
Республика Ингушетия,
386101, г. Назрань,
Тер. Центральный округ
пр. И.Базоркина, 60.
Тел.: 8 (8734) 77-11-84
Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована
Управлением Росохранкультуры
по ЮФО.
Рег. номер ПИ № ФС 10-6526
от 5 марта 2007 г.
E-mail: serdalo@yandex.ru
Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены в
компьютерном центре редакции
газеты «Сердало».
Время подписания номера
по графику в печать:
25 января 2023 г.
Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не
совпадать с позицией редакции.
При перепечатке
ссылка на газету обязательна.
Письма, рукописи, фотографии,
рисунки не рецензируются и не
возвращаются.
Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве
«Южный регион»,
с готовых диапозитивов
Адрес: 357600, Ставропольский край,
г. Ессентуки, ул. Никольская, 5.
Заказ № 1435 Тираж: 2000 экз.

Хий лоаттадеча моттигий хьал дийцар парламенте

Султиганькъан Йоакъап

Республикерча юрташка, шахьарашка хий цендеча моттигий хьал дувцаш йола кхетаче дIайихьар хьакимаша.

Цунна юкье дакъа лоатташ хиннараш бар экономически политиках йолча комитетта кулгалхо Боканькъан ИбрахИм, вице-спикер Пхьаранькъан Руслан, парламента депутаташ, Наьсарерча, ГIаьзе-Коарча администрацей болхло: Бохтаранькъан Ювсап, Кьамурзой Адам.

«Кхетаче дийцар, республике хий лоаттадеча моттигий хьалах. ДукхагIа дакъе из дувцанденна дар Аьлтий-Юртарча хий цендеш йолча моттига гIулакхаца», — йоакхоамо. «Хицара кхоачам-боацараш тахан вай республике дуккхача моттигашка латт. БоагIаца боараме хий хьадоагIаш цахиларах, халонаш лов наха, лерттIа дIабодац канализаце болх», — белгалдир Боканькъан ИбрахИма.

Кьамурзой Адама яхачох, ГIаьзе-Коара нах масахана леткъаш ба, канализацешкара хьайоагIаца хьажо сатем боабаьб, яхаш. Энергетикахи коммунальни боахамахи волча министра гIончас ГIайтакханькъан Тимура белгалдир, из хьал тахан иштта латтара бахьан цу моттигашта шоай боараме хила безачул чIоагIаца низ тIалаттар, уж моттигаш хьоггехь тоае езача кхача хилар да, аьнна.

Хин гIулакхах цаI волча оператора балхага хьожаш волча Курсайнаькъан Мусас яхачох, республикан водоканало йиь насос хийцай, компрессораш тоаяй, бакьда, чакхдоала хиш сов дукха хиларах, уж хIамаш йоккха юкь ялалехь юха а йох. «Цу гIулакха тIахьожаш болча наха яхачох, шоай болх боагIаца боараме ца лелабеш болча цигарча болхлошта, уж бехктокхаме озаш, тIахьожам лоаттабу. Иштта прокурорски тохкхамо гучадаькхар, Наьсарерча районни дарбанче из гIулакх хила доагIаца беса дIахьош цахилар», — йоакхоамо.

Кхетаче гулбеннараша соцам бир, Аьлтий-Юртарача хицара моттиг эггара хьалхарча аргIагIа тоае езарехя, аьнна. Таханарча дийнахьа хиш Ювш йолча моттигашкара хьаж йоаю, цу гIулакха йолча бактерешца. Гулбеннараша дийцар; Iалама, наьха унахценон зе дергдоацаш; из хьал ма хулла сихагIа, дикагIа тоаде деза, аьнна.

Ишколашкара спортзалаш тоае лерхI

Султиганькъан Йоакъап

Республикерча спортзалашка, уж тоаеш, боккха болх дIабахьа лерхI. Из беркате гIулакх дахьоргда «ХIара бера аьтгув» яхача кьаман проекташка гIулла.

Юрташкарча, йоккха йоацача шахьарашкарча ишколашкара спортзалаш тоае еза, физкультурах ухаш долча берий

ма хетта ха дIаяхьа йиш хургйолаш.

Укх шера тоаергья, Даьла кьахетамца, Шолжа-Шахьарера дегIа могошал эшаеннача берашта лаьрхIа йолча ишкочан-интернатера спортзал, Наьсарерча № 2, № 11 йолча ишколай спортзалаш, Шолжа-Шахьарерча № 3, № 7 йолча ишколашкара моттигаш. Наьсарерча ялх моттигера спортинни клубаш тоаяйта лерхI хьакимаша.

Цул совгIа, волейболаца, баскетболаца, жIакашца, гимнастикаца бувзам лелаберашта мел эшаш бола кхоачам эца лерхI цу программага гIулла. «Кхувш латтача берий могошал лораяр керттерчарех да тахан! Вай декхар, из иштта хургдолаш, мел эшар лоаттадар.

Спортаца бувзам лелабеча кагирхошта мел эшар Iалашде деза. Из гIулакх ма хетта дIадахийтара, кьаман проек-

таш я вайцига болх беш», — белгалдир вай мехкадас Келаматанькъан Махьмуд-Iаблас.

Мехка бахархой спорта тIахьехаш, цунцара бувзам, безам чIоагIбе дагахьа кхелла «Спорт-вахара оагIув» яха программа я республике дIахьош.

Укх шера Шолжа-Шахьарехьае лерхI кхоzza вIаштIара я, чухьнахьа бассейн бола ФОК. 2024 шу йистедоалаш, хьаль-ья яла езарех я Буро кIалхара ФОК.

ГIалгIайче ялх спортинни майда хьаергья

Гаьгенаькъан Марина

2023 шера ГIалгIайче спортцара говзал Юмаеш йола майдаш хьаергья, аьнна, хоам бир

«Сердало» газетага ГIалгIай Республикан спорта Министертвон болхло.

«Керда спортинни клубаш

хургья Наьсарен чуйоагIача ялх моттиге. Карарча хана болх бе эшаш мел бола гIирс эца лаьрхIад», — аьлар спорта Министертве.

Болх йистебаьнначул тIехьагIа, йиь тайпара говзалаш: баскетбол, жIакаш, гимнастика, волейбол — Юмае таро хургья цига.

ГОВЪЯВЛЕНИЯ

Утерянный аттестат серии 06 БВ №0006058, выданный СОШ №2 с. п. Сурхахи в 2011 г. на имя Полонкочева Иссy Магомед-Башировича, считать недействительным.

Утерянный аттестат серии 06 АА №0000286, выданный СОШ №4 г. Назрани в 2007 г. на имя Муцольгова Рашида Рашидовича, считать недействительным.

Служебные удостоверения, выданные Администрацией Главы и Правительства Республики Ингушетия должностным лицам: У. Х. Султыгову, номер удостоверения 61, выданное 07.02.2022 г., М. М. Дзарахову, номер удостоверения 48-п, выданное 29.12.2020 г., - считать недействительными.